Ушбу сонда:
2 ҚАНИ УЛАРДА ЮРТ ТУЙҒУСИ — маданий-тарихий буюмлар қадрига етмаётган кимсалар хусусида
3 Фахр. МАҲСУЛОТ ЎЗИМИЗНИКИ
4 ШАНБА – ДАМ ОЛИШ САҲИФАСИ

ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ – ОЛИЙ БАХТ
ГАЗЕТА 1991 ЙИЛ 21 МАРТДАН ЧИҚА БОШЛАГАН
ISHONCH
ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ
2004 йил 22 май, шанба № 83 (1716)
СЕШАНБА, ЧОРШАНБА, ЖУМА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ФАРМОНИ

2004-2009 ЙИЛЛАРДА МАКТАБ ТАЪЛИМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ДАВЛАТ УМУММИЛЛИЙ ДАСТУРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистонда мустақилликнинг дастлабки кунларидан бошлаб жамиятни ислоҳ қилиш ва янгилаш жараёнининг энг муҳим бўғини, жамиятдаги демократик ўзгаришларнинг, иқтисодиётни барқарор ривожлантиришнинг, республикани жаҳон ҳамжамиятига интеграциялашувининг зарур ва мажбурий шарти сифатида таълим соҳасини ислоҳ қилиш сиёсати изчиллик билан амалга оширилмоқда.

Белгиланган мақсадга эришиш учун Кадрлар тайёрлаш миллий дастури қабул қилиниб, муваффақиятли амалга оширилмоқда. Ушбу дастур 9-синф битирувчиларини касб-ҳунар таълими тизими билан тўла қамраб олишни таъминлашга, ўқувчиларнинг умумий ўрта таълим билан бир қаторда аниқ бир касбни эгаллаб олишларига қаратилган. Дастурга мувофиқ принципиал янги типдаги ўрта ҳунар ўқув муассасалари тармоғи шаккланди. Замонавий ўқув-лаборатория ускуналари билан жиҳозланган 533 та касб-ҳунар коллежи ва 54 та академик лицей барпо этилди. Коллежлар ва лицейларни қуриш ҳамда жиҳозлаш бўйича мамлакатимиз индустрияси яратилди. Янги таълим стандартлари ва ўқув дастурлари ишлаб чиқилди.

Бугунги кунда Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ёш авлодга узлуксиз таълим бериш ва уни тарбиялаш жараёнини яхлит қамраб оладиган ягона таълим мажмуи ҳисобланади. Бунда таълим тизимининг ҳар бир бўғини алоҳида ўрин ва масъулиятга эгадир. Дастурни тўлиқ амалга ошириш, қўйилган вазифаларга эришиш ана шу бўғинларнинг ҳолати ва ривожланиш даражасига, уларнинг ўзаро уйғунлигига боғлиқдир.

Шу билан бирга, таҳлиллар шуни кўрсатадики, бутун тизимнинг энг муҳим бошланғич босқичи бўлган мактаб таълимининг ортда қолаётгани яхлит узлуксиз таълим занжирида энг заиф бўлиб қолмоқда. Бунинг асосий сабаби мактаблар моддий базасининг заифлиги бўлиб, уларнинг 40 фоизга яқини типовой бўлмаган мослаштирилган биноларда жойлашган, жами 9727 та мактабдан 684 таси авария ҳолатидадир.

Кўпгина мактаблар марказлаштирилган иситиш системасига эга эмас, ичимлик сув ва табиий газ билан таъминланмаган. Ўқувчиларнинг 28 фоиздан кўпроғи икки-уч сменада ўқитилади. Мактабларнинг ўқув-лаборатория ускуналари билан жиҳозланиш даражаси 29 фоизни, замонавий компьютер техникаси билан таъминланиши эса 15 фоизга яқинни ташкил қилади. Мактабларнинг фақат ярмигина спорт залларига эга, уларнинг спорт ускуналари ва анжомлари билан жиҳозланиши эса 23 фоиздан ошмайди. Айниқса, қишлоқ жойлардаги мактабларнинг моддий базаси қониқарсиз аҳволда.

Ўқитувчилар, энг аввало бошланғич синф ўқитувчиларининг меҳнатини рағбатлантириш борасида таркиб топган тизим мактаб таълимида ҳамон заиф бўғин бўлиб қолмоқда, бунда педагоглар истеъдоди, касб маҳорати уларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш чоғида ҳали ҳам белгиловчи мезонга айланмаган.

Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини муваффақиятли амалга оширишнинг муҳим шарти сифатида мактаб таълимининг орқада қолишига барҳам бериш ҳамда мактабларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва узлуксиз таълим тизимини шакллантириш билан боғлиқ мавжуд жиддий муаммоларни бартараф этиш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2004 йил 19 февралдаги Ф-1910-сонли Фармойиши билан тузилган Махсус комиссия ва ишчи гуруҳлари томонидан республика мактабларида бевосита ўрганиб, барча умумий таълим мактаблари тўлиқ рўйхатдан ўтказилганлиги, уларнинг моддий-техника базасининг ҳозирги ҳолати танқидий ва батафсил ўрганиб чиқилганлиги, мактаблар паспортлаштирилганлиги, мактабларни қайта тиклаш борасидаги ишларнинг мезонлари ишлаб чиқилганлиги ҳамда аниқ тип ва йўналишлари белгилаб олинганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

2. 2004-2009 йилларда Мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастурини амалга ошириш мамлакатда таълим тизимини ислоҳ қилишнинг ҳозирги босқичидаги энг муҳим вазифа деб ҳисоблансин.

Мактаб таълим тизимини тубдан яхшилашни; энг юқори замонавий талабларга мос келадиган ўқув-моддий базаси ва таълим стандартлари шакллантиришни; яшаш жойидан қатъи назар, қишлоқ ва шаҳар мактабларининг моддий базаси ҳамда таъминланиш даражасидаги тафовутларни босқичма-босқич бартараф этиш асосида болаларнинг таълим олиши учун тенг шарт-шароитлар яратилишини; ўқитувчилар меҳнати ҳар томонлама рағбатлантирилишини кўзда тутувчи Давлат умуммиллий дастурининг асосий тамойиллари ва мақсадли вазифалари маъқуллансин.

Мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастурини амалга оширишнинг қуйидаги асосий йўналишлари белгилансин:

капитал реконструкция қилиш, капитал ва жорий таъмирлашнинг, авария ҳолатидаги мактаб биноларини бузиб ташлашнинг манзилларини аниқ кўрсатилган дастурларини ва мактаб биноларининг намунавий лойиҳаларини ишлаб чиқиш ҳолда умумий таълим мактабларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва ривожлантириш;

мактабларни замонавий ўқув ва лаборатория ускуналари, компьютер техникаси, дарсликлар ва ўқув-услубий материаллар билан таъминлаш;

таълим тизимида қўлланилаётган ўқув стандартлари ва ўқув дастурларини такомиллаштириш;

умумий таълим мактаблари, биринчи навбатда қишлоқ жойлардаги мактабларни малакали педагог кадрлар билан таъминлаш, улар таркиби сифатини ошириш, ўқитувчилар тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини оширишнинг самарали тизимини яратиш, ўқитувчилар меҳнатини рағбатлантиришни кучайтириш;

умумий таълим мактабларида спортни ривожлантириш ва уларнинг спорт базасини мустаҳкамлаш.

3. 2004-2009 йилларда Мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастурини амалга ошириш борасидаги ишларнинг бутун комплекси бажарилиши учун масъулият Махсус комиссия (Ш.М.Мирзиёев), Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар, Тошкент шаҳри, шаҳарлар ва туманлар ҳокимликлари зиммасига юклатилсин.

Дастурни амалга ошириш борасидаги ишларни мувофиқлаштириш мақсадида ҳар бир алоҳида шаҳар ва туман бўйича ишлар жабҳаси ва уларни бажариш муддатлари аниқ белгиланиши, бузиб ташланадиган, капитал реконструкция қилинадиган ва капитал таъмирлаш талаб этиладиган мактаблар жойлашган манзилларнинг хариталарини тузиш кўзда тутилсин ва шу асосда ҳар бир объект бўйича тиклаш ишлари мактаблардаги ўқув жараёнига зарар етказмаслиги учун уларни бажаришнинг аниқ дастурлари тайёрлансин.

4. Бюджет маблағлари, корхона ва ташкилотларнинг ўз маблағлари, юридик ва жисмоний шахсларнинг ҳомийлик маблағлари, хорижий кредитлар ва грантлар 2004-2009 йилларда Мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастурини молиялашнинг асосий манбалари этиб белгилансин.

Ушбу маблағларни жамлаш ва улардан мақсадли фойдаланиш учун Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузурида бюджетдан ташқари махсус Мактаб таълими жамғармаси ташкил қилинсин.

Белгилаб қўйилсинки, бюджетдан ташқари Мактаб таълими жамғармасининг маблағларидан мaориф тизимининг жорий молиялашга бюджет маблағлари ажратиш билан бир қаторда фақат мактабларни қайта тиклаш, уларни капитал ва жорий таъмирлаш, уларни ускуналар, компьютер техникаси, мактаб парталари ва мебел билан таъминлаш борасидаги ишларни амалга ошириш мақсадидагина фойдаланилади.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва унинг вилоят тузилмалари зиммасига Жамғарма маблағларидан мақсадли ҳамда самарали фойдаланилиши устидан қатъий назорат ўрнатиш вазифаси юклатилсин.

5. Белгилаб қўйилсинки, хўжалик юритувчи субъектларнинг 2004-2009 йилларда Мактаб таълимини ривожлантириш дастурини молиялаш учун мақсадли йўналтирилган ҳомийлик маблағлари даромад (фойда) солиғини ҳисоблашда солиққа тортиладиган базадан чиқариб ташланади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирлиги, Молия вазирлиги, Ташқи иқтисодий алоқалар агентлиги Мактаб таълимини ривожлантириш дастурини амалга ошириш учун хорижий кредитлар ва грантларни имтиёзли шартларда жалб этиш бўйича халқаро молия институтлари ва бошқа хорижий донорлар билан доимий асосда иш олиб борсинлар.

6. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги:

бир ой муддатда бюджетдан ташқари Мактаб таълими жамғармасини шакллантириш ва унинг маблағларидан фойдаланиш тартиби тўғрисидаги Низомни ишлаб чиқиб, белгиланган тартибда тасдиқласин, Низомда шундай механизм кўзда тутилсинки, бунда Молия вазирлиги бюджетни тасдиқлаш чоғида Дастурни амалга ошириш учун мўлжалланган маблағлар ҳажмини алоҳида сатр билан ҳар йили кўзда тутсин, айни вақтда Жамғарма орқали ана шу маблағлар вилоят ҳокимликлари ва Тошкент шаҳар ҳокимлиги ҳузуридаги ягона буюртмачи хизматларига етказилади;

Молия вазирлиги ҳузурида Жамғарманинг Ижроия дирекциясини тузиш, Жамғармани бошқариш бўйича Кенгашни ташкил этиш, шунингдек Ижтимоий соҳани молиялаш бош бошқармаси таркибида мактаб таълими бўлимини тузиш бўйича таклифлар икки ҳафта муддатда Вазирлар Маҳкамасига киритилсин, мактаб таълими бўлими зиммасига Мактаб таълимининг бюджетдан ташқари жамғармаси маблағларидан фойдаланилиши устидан молиявий назоратни амалга ошириш вазифаси юклатилсин.

7. Ўзбекистон Республикаси Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси икки ой муддатда қуйидагиларни амалга оширсин:

мактабларни рўйхатдан ўтказиш асосида фойдаланилаётган мактабларни турларига қараб систематлаштириш, уларнинг моддий базаси ҳозирги аҳволини баҳолаш мумкин бўлган сифат ва сон мезонларини белгилаш, бу ўринда зарур коммуникациялар, сув, иссиқлик ва мактаб инфратузилмаси мавжудлигига алоҳида эътибор қаратилсин;

систематлаштириш натижаларига кўра мактабларни тиклаш бўйича намунавий лойиҳаларнинг бир неча вариантини ва энг юқори меъёрий харажатларни ҳар бир вилоят, шаҳар, туман, қишлоқ шароитларига мослигини инобатга олган ҳолда ишлаб чиқиш, бунда улар тўрт йўналиш бўйича - эскиларини бузиб ўрнига янги мактаблар қуриш, капитал реконструкция қилиш, капитал ва жорий таъмирлаш зарурлиги жиҳатидан кўриб чиқилади. Бунда асосий талаб - биринчи навбатда, хавфсизлик ва ўқув жараёни талабларига мувофиқлик ҳамда капитал реконструкция қилиш ва капитал таъмирлаш харажатлари шу турдаги янги мактаб қурилиши қийматидан ошмаслигини таъминлаш;

мактабларни капитал реконструкция қилиш намунавий лойиҳалари макетларининг кўргазмасини ташкил этиш, капитал ва жорий таъмирлаш намунавий лойиҳалари ва энг юқори меъёрий харажатлари альбомини тайёрлаш ва амалиётда қўллаш учун нашр этиш.

Давлат архитектура ва қурилиш қўмитасига намунавий лойиҳаларни тайёрлаш учун иқтидорли лойиҳачилар ва сметачилардан иборат ишчи гуруҳлари ташкил этиш ҳуқуқи берилсин.

8. Ўзбекистон Республикаси Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси томонидан тасдиқланмаган намунавий лойиҳаларсиз ва меъёрий харажатлардан ошиб кетадиган ҳар қандай мактабларни тиклаш ишларининг амалга оширилиши қатъиян тақиқлансин. Намунавий лойиҳани реал шароитга мослаштириш чоғида ундан ҳар қандай чекиниш Давархитектқурилиш қўмитаси билан келишиб олиниши лозим.

Белгилаб қўйилсинки, Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси мактабларни тиклаш ишларини амалга оширишда намунавий лойиҳалар ҳамда тасдиқланган қурилиш меъёрлари ва қоидаларига риоя этилиши учун масъул қилинсин.

Махсус комиссия (Ш.М.Мирзиёев) Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси билан биргаликда икки ой муддатда республика вилоятларида намунавий лойиҳалар бўйича бир қатор мактабларни бирга шаҳар, қишлоқ ва тоғли жойлар шароитини ҳисобга олган ҳолда намунавий лойиҳаларга риоя этиш юзасидан масъулиятни ошириш талабларини бевосита ижрочиларга етказиш учун семинар ва кенгашлар ўтказсин.

9. 2004-2009 йилларда Мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастурини амалга ошириш юзасидан буюртмачи вазифаси Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари ҳузуридаги ягона буюртмачи хизматларига юклатилсин.

Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари ҳузуридаги ягона буюртмачи хизматлари таркибида ўзининг вакилларини бириктирсин, уларнинг зиммасига Мактаб таълимини ривожлантириш дастури объектлари бўйича қилинаётган ишларнинг тасдиқланган намунавий лойиҳаларга, қурилиш меъёрлари ва сифатига мувофиқлигини таъминлаш вазифасини юклатилсин.

10. Махсус комиссия (Ш.М.Мирзиёев), Вазирлар Маҳкамасининг қурилиш ва ижтимоий комплекслари Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари билан бирга қуйидагиларни амалга оширсин:

икки ой муддатда Мактаб таълимини ривожлантириш дастурини амалга оширишга ихтисослашган мавжуд пудратчи қурилиш ташкилотлари ва қурилиш саноати объектларини рўйхатдан ўтказиш;

Дастурни амалга ошириш учун касб-ҳунар коллежлари ва академик лицейлар қурилишига жалб этилган қурилиш саноати корхоналари ва пудратчи ташкилотларнинг имкониятларидан фойдаланиш;

намунавий лойиҳалар талабларидан келиб чиқиб, мактабларни тиклашда ишлатиладиган намунавий қурилиш конструкциялари ва бирикмаларини белгилаш ва тасдиқлаш, экспертиза ва синовдан ўтказиш, шундан сўнг уларни ишлаб чиқаришни ташкил этиш.

11. Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирлиги манфаатдор идоралар билан бирга, касб-ҳунар коллежлари ва академик лицейларни жиҳозлаш бўйича тўпланган тажрибадан келиб чиқиб, 2004 йил 1 октябргача:

мамлакатимиз корхоналарида ишлаб чиқарилаётган мактаб парталари, мактаблар учун мебел ва бошқа ўқув ускуналари танловини эълон қилсин ва уларнинг ғолибларини аниқлаш;

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги иштирокида мактаб ва ўқув ускуналарининг муайян турларини ишлаб чиқаришга доир давлат буюртмасининг беш йиллик дастурини ишлаб чиқсин;

мактаб ва ўқув ускуналарини ишлаб чиқариш давлат буюртмасини бериш учун мамлакатимиздаги ишлаб чиқарувчилари ўртасида тендер ўтказсин.

12. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари билан биргаликда 2004 йил 1 сентябргача 2005-2009 йилларда мактабларни замонавий ўқув-лаборатория жиҳозлари ва компьютер техникаси билан жиҳозлаш бўйича махсус дастур тайёрласин ва Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

Мазкур Дастурни тайёрлашда қуйидагилар кўзда тутилсин:

касб-ҳунар коллежлари ва академик лицейларни ўқув-лаборатория ускуналари билан жиҳозлаш услубиёти ва амалиётини мажбурий тарзда қўллаш;

Мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастурини ижро этиш муддатларида мактабларни замонавий компьютер техникаси билан жиҳозлаш, ихтисослаштирилган синфлар (физика, кимё, биология ва бошқа хоналар) ташкил этиш, бунда молиявий манбаларни, уларни таъмирлаш бўйича моддий база мавжудлигини, мактабларнинг тегишли мутахассис ва ўқитувчилар билан таъминланишини ҳисобга олиш.

13. Узлуксиз таълим тизими учун ўқув дастурлари, дарсликлар ва ўқув қўлланмаларини қайта кўриб чиқиш ҳамда янгиларини яратиш бўйича Ҳукумат комиссияси (А.А.Азизхўжаев) Матбуот ва ахборот агентлиги, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги билан биргаликда 2004 йил 1 сентябргача Умумтаълим мактаблари учун дарсликлар ва ўқув-услубий қўлланмаларни нашр этиш дастурини ишлаб чиқсин ва Вазирлар Маҳкамасига тасдиқлаш учун киритсин. Бунда давлат таълим стандартлари талабларига риоя этилишига алоҳида эътибор қаратилсин.

14. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги Халқ таълими вазирлиги билан биргаликда:

бир ой муддатда 2004 йил 1 сентябрдан бошлаб ўқитувчилар учун меҳнатга ҳақ тўлаш ва тариф ставкалари тизимини қайта кўриб чиқиш юзасидан Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин, уларда истеъдодли, ўз касбига содиқ, таълим ва тарбия жараёнига катта ҳисса қўшган ўқитувчилар, биринчи навбатда, бошланғич синфлар ўқитувчиларини рағбатлантиришнинг самарали механизмини яратиш кўзда тутилсин;

ўқитувчиларга ҳақ тўлаш тизимини тармоқ сеткасига ўтказиш масалалари оммавий ахборот воситаларида, махсус семинарлар, конференциялар ва кенгашларда кенг муҳокама этилишини ташкил қилсин ва 2004 йил 1 октябргача Вазирлар Маҳкамасига аниқ таклифлар киритсин.

15. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси икки ҳафта муддатда мазкур Фармон ижросини таъминлаш юзасидан Ҳукумат қарорини қабул қилсин.

16. Ушбу Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Ш.М.Мирзиёев зиммасига юклатилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти **И.КАРИМОВ**

Тошкент шаҳри,
2004 йил 21 май

ГЕРМАНИЯ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ТЕРМИЗДА

Германия федерал ички ишлар вазири Отто Шили Афғонистондан қайта туриб Термизда тўхтаб ўтди.

Меҳмон Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазири З.Алматов, Ташқи ишлар вазирининг биринчи ўринбосари В.Норов ва Сурхондарё вилоят ҳокими Т.Қодиров билан учрашди. Мулоқот чоғида Афғонистондаги вазият ҳақида, халқаро терроризм ва наркобизнесга қарши курашишда Ўзбекистон-Германия ҳамкорлигини янада кенгайтиришга, минтақада хавфсизлик ва барқарорликни мустаҳкамлашга доир масалалар юзасидан фикр алмашилди.

МУСОБАҚАГА ҲОМИЙЛИК
фермер хўжаликлари зиммасида

Сирдарё вилояти агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшма қўмитаси Сардоба туманидаги Узоқов номли қишлоқда спорт майдони қурилишини якунлади. Бу ерда болалар энди мини футбол, гандбол, таэквондо билан шуғулланиш имконига эга бўлди.

«Работ», «Бўстон», «Замин» маҳаллаларининг ўғил болалари спортнинг ушбу турлари бўйича секцияларга ёзилди. Касаба уюшмаси спорт анжомлари ва кийимлари учун 250 минг сўм ажратди. Мураббийларга маош тўлаш ва болаларнинг мусобақаларга боришига кетадиган сарф-харажатларни фермер хўжаликлари ўз зиммасига олди.

(ЎзА)

Ёзги соғломлаштириш – юксак масъулият

БОЛАЛАР МАЗМУНЛИ ДАМ ОЛАДИ

Вазирлар Маҳкамасида Болаларни ёзги соғломлаштириш ва дам олдириш бўйича республика комиссиясининг кенгайтирилган мажлиси бўлиб ўтди. Унда 2003 йил болаларни соғломлаштириш ва дам олдириш якунлари ҳамда 2004 йил мавсумини уюшқоқлик билан ўтказишга оид масалалар муҳокама этилди.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари А.Азизхўжаев бошқарган мажлисда болаларни ёзги дам олдириш мавсумини уюшқоқлик билан ўтказиш муҳим ва масъулиятли вазифа экани таъкидланди. Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан Меҳр ва мурувват йили деб эълон қилинган 2004 йилда Меҳрибонлик уйлари, махсус мактаб-интернатлар тарбияланувчилари, кам таъминланган, серфарзанд, ижтимоий кўмакка муҳтож оилалар фарзандларини имтиёзли тарзда оромгоҳларда дам олдиришга алоҳида эътибор қаратилмоғи лозим. Оролбўйи минтақасидаги ўғил-қизларни соғломлаштириш ҳам доимий диққат-эътиборда бўлмоғи даркор.

Мажлисда барча турдаги оромгоҳларни мавсумга талаб даражасида тайёрлаш, сифатли озиқ-овқат маҳсулотлари, зарур техник жиҳоз ва анжомлар, спорт буюмлари, дори-дармон билан таъминлаш зарурлиги таъкидланди.

Оромгоҳларга малакали ва моҳир педагог-тарбиячи, етакчи ва бошқа мутахассисларни жалб этиш, ёшлар онгига миллий истиқлол, Ватанга муҳаббат, юртга садоқат ғояларини сингдиришга қаратилган маърифий-маънавий тадбирларни юксак савияда ўтказиш лозимлигига алоҳида эътибор қаратилди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси раиси С.Иномова иштирок этди.

(ЎзА)

«БОҒИ ЭРАМ» МАВСУМГА ШАЙ

Ушбу соғломлаштириш маскани «Урганчгазузатиш» шуъба корхонасига қарайди. Оромгоҳ Урганч шаҳрининг энг хушманзара, сўлим жойларидан бирида жойлашган. У 1982 йилдан буён намунали фаолият юритиб келаяпти. Эътиборлиси шуки, барча ҳавас қиладиган гўшада тармоқ ходимларининг асосан кам таъминланган, кўп болали, боқувчисини йўқотган оилаларнинг фарзандлари ёзги таътилни мароқли ўтказадилар. «Боғи Эрам»да 100 ўриндан иборат иккита ётоқхона мавжуд. Уларда дам олувчилар учун барча шароит муҳайё этилган. Замонавий мебеллар, радио-телевизор ва бошқа керакли анжомлар ҳаммасидан бор.

– Оромгоҳни мавсумга муддатидан илгари шай этиш одат тусига кирган, - дейди биз билан суҳбатда корхона касаба уюшма қўмитаси раиси Ш.Хусайинов. – Бу йил 250 ўринли ошхона сифатли таъмирланиб, янги стол-стуллар, жиҳозлар, музлатгич келтирилди. Сабзавот сақланадиган омборхона санитария талабларига тўла жавоб берадиган бўлди. Айниқса, чўмилиш ҳавзасининг сифатли қўлдан чиқарилганлиги барчани қувонтирди.

Оромгоҳда ўғил-қизлар жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланишлари учун янада кенг имкониятларга эга бўлдилар. Баскетбол, футбол, теннис, шоҳмот-шашка ҳаваскорларининг куни туғди. Тиббий ёрдам пункти ҳам шу йилнинг ўзида энг замонавий асбоб-ускуналар билан таъминланди. «Боғи Эрам»да бу йилги мавсумда уч навбатда 630 нафар бола соғломлаштирилади. Масканга моҳир ташкилотчи, ўз ишининг ҳақиқий устаси М.Иброҳимова қатор йиллардан буён раҳбарлик қилиб келмоқда. Унинг саъй-ҳаракати ва қатъиятлиги туфайли ён-атрофни ободонлаштириш, кўкаламзорлаштириш, гулзорлар барпо этиш намунали йўлга қўйилди. Ҳозирги кунда болалар оромгоҳида бўлсангиз, сўлим дов-дарахтлар, анвойи гулларни кўриб боғи дилингиз очилади. Мутасаддиларнинг таъкидлашларича, болалар ёзни кўнгилдагидек ўтказиши учун 21 миллион сўмдан ортиқ маблағ ажратилди. Буларнинг барчасида Ўзбекистон ёқилғи-энергетика, геология ва кимё саноати ходимлари касаба уюшма қўмитасининг Хоразм вилоятидаги Вакиллиги ҳиссаси катта.

Э.ЭРМАТОВ,
«Ишонч» мухбири

Оҳангарон шаҳридаги 7-ёрдамчи мактабда 187 нафар ўқувчи 9-синфгача таълим-тарбия олади. Мактабда назарий билимлар билан бир қаторда касб-ҳунар ўргатишга ҳам алоҳида эътибор қаратилган. Болалар чилангар, тикувчи мутахассислиги бўйича илк сабоқни ушбу илм масканида оладилар.

Шаҳар ҳокимлиги, прокуратура мактаб жамоасини моддий жиҳатдан қўллаб-қувватламоқда. Яқинда кам таъминланган ўқувчилар учун улар томонидан 1 миллион 384 минг сўмлик кийим-кечак улашилди.

Суратларда: мактаб ўқитувчиси Светлана Лигай 9-«а»-синф ўқувчиси Юлия Хохловага тикувчилик сир-асрорларини ўргатмоқда; Ирина Кадочникова тикувчилик тўгарагида.

Муҳаммад АМИН
(ЎзА) олган суратлар

Пиликловчи Г.Нурматова:

«БИЗГА ҲАММА ҲАВАС ҚИЛАДИ»

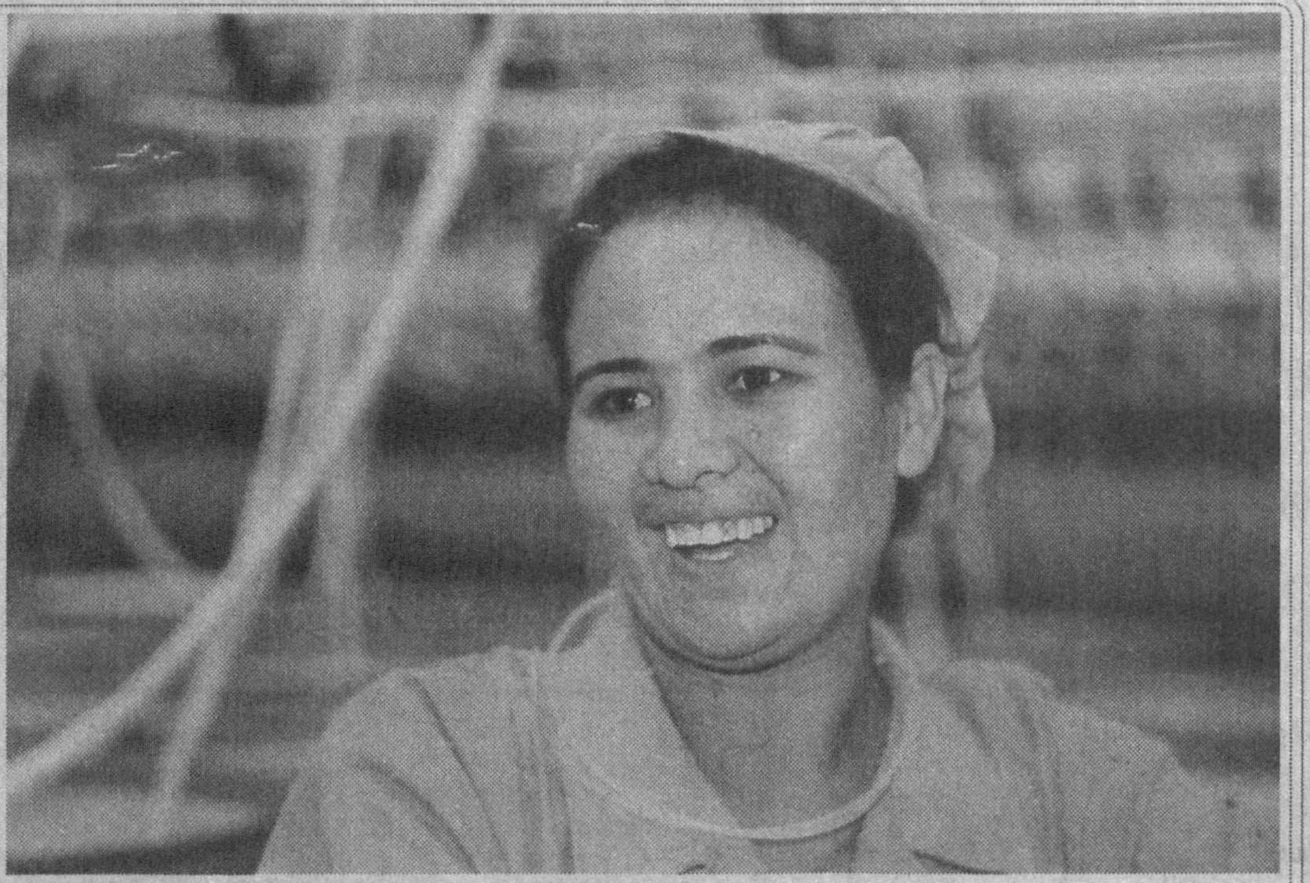

Поп туманида туркиялик ишбилармонлар билан ҳамкорликда ташкил этилган «Поп-Фен» қўшма корхонасининг мамлакатимиз валюта захирасини кўпайтириш, янги иш ўринлари яратиш борасида салмоқли улуши бор. Ушбу корхона пахта толасидан калава ип ишлаб чиқаришга ихтисослашган.

Тумандаги энг йирик ишлаб чиқариш даргоҳларидан бири саналадиган корхона хориж сармояси асосида бунёд этилди. Шу ўтган давр мобайнида «Поп-Фен»да катта ҳажмдаги ишлар амалга оширилди. Жумладан, юқори сифатли калава иплар ишлаб чиқариш ҳажми 2002 йилда 3860 тонна бўлган бўлса, 2003 йилда бу кўрсаткич 4025 тоннани ташкил этди. Шунингдек, корхона қувватидан фойдаланиш 92 фоизга етказилди.

Бу ерда тайёрланаётган калава иплари экспорт қилиш ҳажми ҳам йилдан-йилга ортиб, биргина ўтган йилда четга 6020 минг АҚШ долларига тенг маҳсулот сотилди. Шуни таъкидлаш жоизки, ишлаб чиқаришни бир маромда олиб боришда хомашё, зарур эҳтиёт қисмлар ва бошқа таъминот воситаларига алоҳида эътибор қаратилган.

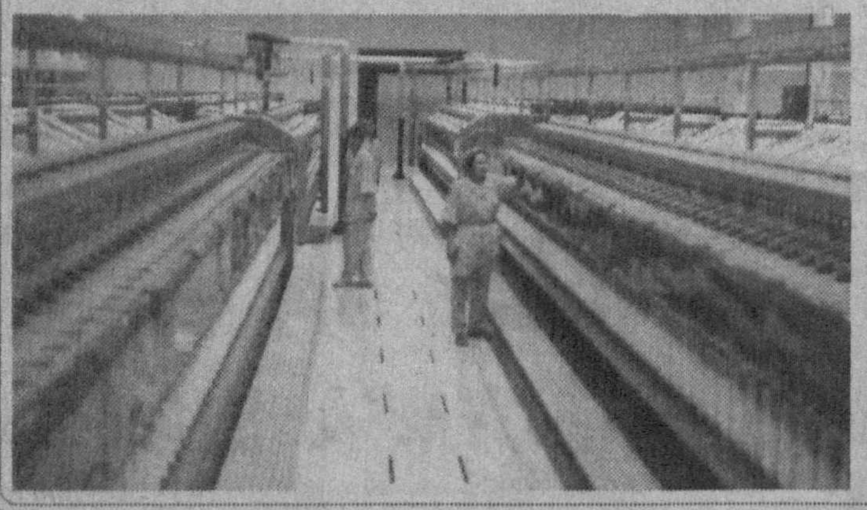

Қўлга киритилаётган ютуқларда ишловчиларга қулай иш ўринлари яратилганлиги, меҳнат интизоми намунали йўлга қўйилгани асосий омил бўлаётир.

– Корхонамизда айни пайтда 425 нафар киши меҳнат қилмоқда, – дейди касаба уюшма қўмитаси раиси Донохон Қаюмова. – Энг аввало, ишловчиларнинг иш ҳақлари ўз вақтида берилишига эришилмоқда. Бугунги кунда ўртача ойлик маош 40-50 минг сўмга тўғри келади. Иш уч сменада ташкил этилган. Тиббиёт хонаси, сартарошхона, дам олиш хоналари, спорт майдончалари ишчи-хизматчиларимиз ихтиёрида.

Жамоа шартномасида кўрсатилганидек ишловчиларнинг ижтимоий муфоҳазасига алоҳида эътибор қаратилган. Буни корхона жамоаси юракдан ҳис қилади. Жумладан, саломатликни муҳофазалаш мақсадида меҳнаткашлар ҳар йили тиббий кўрикдан ўтказиб турилади. Ушбу мақсадлар учун жорий йилда 650 минг сўм маблағ ажратилган. Дори-дармон билан таъминлаш учун эса 839 минг сўм сарфланди. Шунингдек, шу ернинг ўзида бепул тушлик ташкил этилган. Ишчи-ходимларнинг ишга бориб-келишлари учун 2 та автоулов беминнат хизматда. Барча ишловчилар махсус кийим-бош билан тўла таъминланган. Меҳнат муҳофазаси, иш шароитларини яхшилаш, шахсий ҳимоя воситалари, зарарли шароитда меҳнат қилаётганларни сут маҳсулотлари билан таъминлаш намунали йўлга қўйилган. Аҳамиятлиси шундаки, зарарли иш шароитида ишловчиларга қўшимча иш ҳақи тўланмоқда. Корхонада спорт, маданий-маърифий тадбирларни ўтказиш ҳам одат тусини олган.

Одил ЭРГАШЕВ,
«Ишонч» мухбири

Касаба уюшмалари бугун

ИЖТИМОИЙ МУЛОҚОТ – АМАЛДА

Биз учун ўз корхоналарини қайта ташкил этиш қийинчиликларидан ўтиб бўлган ва шу боис ходимлар сонининг қисқариши, паст малакали ходимларни ўқитиш, уларни ишга жойлаштириш муаммолари билан шуғулланган касаба уюшмалари ташкилотларининг иш тажрибаси жуда қимматлидир.

Шунинг учун, миллий қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилган ҳуқуқлардан фойдаланиб, касаба уюшмалари:

– аҳолини иш билан таъминлаш соҳасидаги давлат сиёсати масалалари бўйича қонунлар ва маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг қарорларини ишлаб чиқиш ҳамда амалга оширишда иштирок этмоқдалар;

– маҳаллий давлат ҳокимияти органларига, иш берувчиларга аҳолини иш билан таъминлаш ва аҳолининг ижтимоий кафолатларига оид масалалар юзасидан ўзаро маслаҳатлашувлар ўтказиш ҳақида таклифлар киритмоқдалар.

Ҳар бир минтақада маҳаллий ҳокимият органлари томонидан «Бандлик» дастурларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш борасида фаолият олиб борилмоқда. Касаба уюшмалари ҳудудий кенгашлари томонидан минтақавий хусусиятлар ва демографик аҳволни инобатга олган ҳолда янги иш жойларини барпо этиш, шунингдек, ижтимоий ҳимояга муҳтож, иш топишда қийналадиган ва меҳнат бозорида тенг шароитда рақобатлашишга қодир бўлмаган шахсларни ишга жойлаштириш учун иш жойларининг энг кам миқдорини белгилаш бўйича «Бандлик» дастурларига ва ҳудудий келишувларга таклифлар киритилмоқда. Касаба уюшмалари, иш берувчилар ва жойлардаги ижро этувчи ҳокимият органлари ўртасида тузилган 14 та ҳудудий келишувларнинг ҳар бирига янги иш жойларини (айниқса, қишлоқ жойларида) барпо этиш бўйича режавий кўрсаткичлар киритилган.

Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бошқармалари томонидан ҳудудий касаба уюшма органлари билан биргаликда «Бўш иш ўринлари ярмаркалари» мунтазам ўтказиб борилади.

3. Бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида иш ҳажми камайиши, корхоналар банкрот бўлиши ва тугатилиши оқибатида ишдан озод қилинаётган ходимларни қайта ўқитиш ва бошқа касбга ўргатиш масалалари алоҳида долзарблик касб этмоқда. Касаба уюшмалари бу муаммони жамоа шартномалари ва келишувлари орқали иш берувчилар ҳисобидан ҳал қилишга эришмоқдалар. Ҳар йили 100 минг нафарга яқин ходим жамоа келишувлари ва шартномалари тадбирлари доирасида касбий тайёргарликдан ўтмоқда.

Бу борадаги фаолиятнинг яна бир жабҳаси - иш жойларини ижтимоий адолат нуқтаи-назаридан қайта тақсимлашдир. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига биноан маҳаллий ҳокимият органлари томонидан корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга маълум тоифадаги шахслар (ногиронлар ва пенсия ёшига яқинлашиб қолган шахслар, 14 ёшга тўлмаган болалари ва ногирон болалари бўлган ёлғиз ота, ёлғиз она ҳамда кўп болали ота-оналар, ёшлар, жазони ижро этиш муассасаларидан озод қилинган шахслар ва бошқалар)ни ишга жойлаштириш учун иш жойларининг энг кам миқдори белгиланади. Касаба уюшмалари Федерацияси Кенгашининг тавсияларига биноан мазкур иш жойларини белгилашда ва уларнинг тўлдирилиши бўйича жамоат назоратини амалга оширишда касаба уюшмалари ҳудудий кенгашлари ўз таклифлари билан иштирок этишмоқда.

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши ва Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги ўртасида аҳолини иш билан таъминлаш борасида келишиб фаолият юритиш, барча даражада мунтазам маслаҳатлашувлар ўтказиш, ахборот алмашиб туриш бўйича биргаликдаги тадбирлар дастури қабул қилинган.

2003 йилда республика ва ҳудудий миқёсларда ижро этувчи ҳокимият органлари, иш берувчилар, касаба уюшмалари ва бошқа жамоат ташкилотлари иштирокида Аҳолини иш билан таъминлашга кўмаклашувчи мувофиқлаштирувчи қўмиталари тузилди.

4. Касаба уюшмалари фаолиятининг муҳим йўналишларидан бири - ходимлар ҳуқуқий ҳимоясини таъминлашдир. 2001-2003 йилларда касаба уюшмалари томонидан фуқароларнинг 40 мингдан кўп ёзма ариза ва шикоятлари кўриб чиқилди, шуларнинг учдан икки қисми аризачилар фойдасига ҳал қилинди. Шу давр мобайнида келиб тушган 6 мингдан зиёд оғзаки мурожаатларга тегишли тушунтиришлар берилди.

Ходимлар ҳуқуқларини суд орқали ҳимоя қилишга ҳам катта эътибор берилмоқда. Фақатгина иш ҳақи тўланмаганлиги сабабли касаба уюшмалари томонидан ўз аъзоларини ҳимоя қилиб судга 2000 йилда - 2 та, 2001 йилда - 64 та, 2002 йилда - 99 та, 2003 йилда - 131 та даъвао аризалари киритилди.

5. Касаба уюшмалари шунингдек, жамоа келишувлари ва шартномалари орқали меҳнаткашлар учун ижтимоий муҳофаза тизимини барпо этишга биринчи галдаги вазифа деб қарашади.

Меҳнаткашлар ижтимоий ҳимоясини кучайтириш мақсадида тармоқ касаба уюшмалари марказий қўмиталари томонидан тегишли вазирлик ва идоралар билан 90 та тармоқ келишувлари, касаба уюшмалари ҳудудий кенгашлари томонидан - 14 та ҳудудий келишувлар тузилган. Ушбу келишувларда ходимлар учун энг кам миқдордаги кафолат ва имтиёзлар белгиланган бўлиб, уларни жамоа шартномалари орқали кенгайтириш ва кўтариш ҳуқуқи чекланмаган. Бир қатор тармоқлардаги жамоа шартномалари ва келишувларида энг кам иш ҳақи миқдорини, энг кам таътил муддатини қонунда кўрсатилганига нисбатан ошириш кўзда тутилган, иш берувчининг айби билан меҳнатга ҳақ тўлаш кечиктирилганда, унга нисбатан кўриладиган чоралар белгилаб қўйилган. Байрам ва дам олиш кунларидаги, тунги, кечки вақтдаги иши учун қўшимча ҳақ тўлаш, овқат пули ва йўлкира харажатларини қоплаш, нарх-наво индекси ўсишига қараб иш ҳақини ошириш каби масалалар кўзда тутилаяпти.

Автотранспорт, алоқа ва бошқа тармоқларда маблағни йиғиб бориш принципларига асосланган нодавлат пенсия жамғармалари таъсис этилмоқда.

Э.ЁҚУБОВ

(Боши ўтган сонларда. Давоми бор.)

Онгли интизом-муваффақият гарови

ИШЧИ МАНФААТИ

Сафларида минглаб кишиларни бирлаштирган касаба уюшмалари ўз аъзоларининг ижтимоий-иқтисодий, маънавий интеллектуал ҳақ-ҳуқуқларини муҳофазалаш, жамиятда манфаатлар уйғунлигини таъминлаш борасида қатор ишларни амалга ошириб келмоқдалар.

Мамлакатимиздаги йирик нефт-газ манбаларидан ҳисобланган «Шўртаннефтгаз» унитар шуъба корхонасида ходимларга қулай шароит яратилганлиги, маънавий соғлом вазият вужудга келтирилганлиги учун иқтисодий самарадорлик ошиб бораяпти. Натижада янги Қоратепа кони фойдаланишга топширилди. Яқин кунларда Шўртан, Зафар, Ғармистон, Шакарбулоқ, Жанубий Тандирча конларида 9 та янги қудуқ ишга туширилади. Корхона ихтиёридаги 2 гектарлик иссиқхонада етиштирилган помидор, бодринг, лимон ва ҳар хил кўкатлар ишчиларга бепул тарқатилмоқда. Ходимларни уй-жой билан таъминлаш мақсадида эса 7-митти туманда 40 оилага мўлжалланган турар-жой бинолари бунёд этилаётир.

Асосий эътибор жамоа шартномаларининг бажарилишига қаратилган. – Ўтган даврда тизимда ишлаётган ходимларни ижтимоий ҳимоялаш, меҳнат ва техника хавфсизлигини таъминлаш, иш ҳақи, қўшимча мукофот ва бошқа имтиёзлар учун касаба уюшма қўмиталари томонидан 79 миллион 831,6 минг сўм маблағ сарфланган. Бундан ташқари, маъмурият билан касаба уюшмалари ўртасида тузилган жамоа шартномасига киритилган бандларга асосан ишчи-хизматчилар, инженер-техник ходимлар учун қўшимча таътил ва мукофотлар таъсис этилди. Жамоада иш унуми самарадорлигини ошириш мақсадида «Энг обод цех» кўрик-танлови ўтказилиб, ғолибларга рангли телевизор топширилди.

Рақамлар ортида инсон тақдири турибди. Корхонада манфаатдорликни ошириш бош вазифага айланган. «Муборакнефтгаз», «Шўртаннефтгаз» унитар шуъба корхоналари, Шўртангаз-кимё мажмуаси, Муборак газни қайта ишлаш заводи, Шаҳрисабз ва Қашқадарё электр тармоқлари идораларида 2181 та кам таъминланган оилаларга жами 24 миллион 817,2 минг сўм моддий ёрдам кўрсатилди. «Шўртаннефтгаз» унитар шуъба корхонаси эса ижтимоий ҳимояга муҳтож оила фарзандларидан 20 нафарининг суннат тўйини ўтказиб, ҳар бирига банкда ҳисоб рақами очиб, 10 минг сўмдан пул қўйганлиги таҳсинга лойиқ. Болаликдан ногирон У.Жўраева, иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси Нурматов кабилар кўрсатилган ғамхўрлик учун касаба уюшма қўмитасидан бениҳоя мамнун.

Муборак газни қайта ишлаш заводи касаба уюшма қўмитаси ташаббус билан чиқиб, шаҳар маҳаллаларида яшовчи 88 кишини ишга жойлаштиришда кўмаклашди. Аҳоли саломатлигини яхшилаш мақсадида корхона ҳисобидан 36 миллион сўм маблағ ажратилиб, Қарлиқ қишлоғида замонавий врачлик пункти қурилди. Қатағон қишлоғи йўллари таъмирланди. «Машъал» маҳалласи болалари учун спорт майдончаси тикланди. Кам таъминланган оилаларнинг болаларига 6,3 миллион сўмлик дарслик ва ўқув қуроллари бепул тарқатилди.

Шўртангаз кимё мажмуаси ҳам кўп болали оилаларнинг ўғил-қизларига 10 миллион сўмлик дарслик ва ўқув қуроллари ҳадя қилди. Маҳаллаларда яшовчи балоғатга етмаган ёшлар ўртасида хотин-қизлар қўмитаси, «Маҳалла», «Нуроний» жамғармалари, «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати ва ҳуқуқ-тартибот ходимлари билан ҳамкорликда «Сиз ўз ҳуқуқингизни биласизми?», «Оила қуришга тайёрмисиз?», «Никоҳ шартномаси деганда нимани тушунасиз?», «Оила муқаддас», «Ўз уйингни ўзинг асра», «Огоҳлик - давр талаби» каби мавзуларда ўтказилган суҳбатлар ўсмирларда катта таассурот қолдирди. «Муборакнефтгаз» унитар шуъба корхонасининг бурғуловчи оператори Ўзбекистон Қаҳрамони Бўрон Рўзиев, газни қайта ишлаш заводи чилангари, Ўзбекистон Қаҳрамони Қобил Мўминов билан меҳнат жамоалари ишчилари ва маҳалла аҳлининг учрашувлари ёшлар тарбиясига ижобий таъсир кўрсатаётир.

Маънавий-маърифий ишларга ҳам алоҳида эътибор қаратилмоқда. Вилоят ҳудудидаги чегара ҳарбий қисмлари зобит ва аскарлари билан учрашув уюштирилиб, 1 миллион сўмлик спорт анжомлари тақдим этилди. «Фарзанд камоли – Ватан жамоли», «Она ва бола – гул билан лола» кўрик-танловида ўнта йирик корхонадан 50 нафар оналар ва 10 ёшгача бўлган фарзандлар иштирок этишди. Вилоят ва республика танловларида «Муборакнефтгаз»дан ЭҲМ кузатувчиси Зулфия Жумаева, «Шўртаннефтгаз» оператори Зебо Файзуллаева, Шаҳрисабз электр тармоқлари энергия назорати бўлими чилангари Зулайҳо Маматова ва уларнинг фарзандлари совринли ўринларни эгаллаб, қимматбаҳо совғалар билан мукофотландилар.

Корхона ва ташкилотлардаги меҳнат муҳофазаси бўлимларининг фаолияти кучайтирилмоқда. Кенг жамоатчилик иштирокидаги текширишларда 1347 та камчилик аниқланиб, мавжуд нуқсонларни бартараф этиш чоралари кўрилди.

Унумли меҳнат, баракали маош ва моддий манфаатдорлик ижтимоий ҳимоянинг энг яхши воситаси. Касаба уюшмалари инсон манфаатларини дадил ҳимоя қилиш йўлидан бориб, жамоада аҳиллик ва уюшқоқликни мустаҳкамлаган ҳолда ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий ва маънавий соҳалардаги вазифаларни муваффақиятли адо этиб келмоқдалар.

Сафар ҲАМРОЕВ,
Ўзбекистон ёқилғи-энергетика, геология ва кимё саноати ходимлари касаба уюшма Марказий қўмитасининг Қашқадарё вилоятидаги вакили

«ДУЛДУЛ» СУВГА ТЎЛДИ

Зарафшон дарёси этагида жойлашган Навбаҳор туманининг айрим хўжаликлари экин майдонларини суғоришда қийинчиликларга дуч келаётганди. «Дулдул» каналининг қисқа муддатда фойдаланишга топширилиши бу муаммога чек қўйди.

Канал қурилишида Навоий сув қурилиш ҳиссадорлик жамияти, «Кармана-Конимех» ирригация тизими бошқармаси каби ташкилотларнинг улуши салмоқли бўлди. Энди Охунбобоев, Навоий номидаги, «Янгиқўрғон», «Зарафшон» ширкат хўжаликлари ҳамда юзлаб фермер хўжаликлари учун экин майдонларини бир маромда суғориш имконияти яратилди.

Айни кунларда қурувчилар «Навкар» ва «Армижон» каналларини ишга тушириш йўлида меҳнат қилмоқда.

ЎРОЗБОЙ ОТА ВА УНИНГ ҲАМҚИШЛОҚЛАРИ

Ўрозбой ота ҳақида гап кетганда ҳамқишлоқлар унга «қишлоқнинг жонли тарихи» дея таъриф беришади. Бунинг бежиз эмаслигини отахон билан қисқа суҳбатимиз чоғидаёқ англаб етдик.

Ривоят қилишларича, Баҳмалнинг чекка қишлоғи – Оққўрғонда Аввалбой исмли бой бўлиб, унинг молу дунёси беҳисоб экан. Момолар набиралари ҳамда келинларига: «бой отанинг йилқилари сув ичишга тушмасдан дарёдан сув олиб қолинглар, йўқса дарё ўзани анча вақтга қуриб қолади» дейишаркан.

– Қишлоғимизда яшаб ўтган ота-боболаримиз қадим-қадимдан дарахт экишга эътибор беришган. Биргина мисол: ҳув анави тутзорни кўряпсизми, –дейди қишлоқ чеккасидаги салобат тўкиб турган дарахтзорга ишора қилиб ота, – шу дарахтлар экилганига бир асрдан ошибди. Очарчилик йиллари тут одамлар жонига оро кирганидан хабардорман. Шу тутзор қора кунларда фақат қишлоқдошларимизни эмас, яқин атрофдаги Сарюзи, Тагоб, Данғара, Сарипичоқ каби қишлоқ аҳолиси ҳаётини сақлаб қолган эди.

Отахонинг дарахтлар хосияти ҳақидаги фалсафасини тушунгандек бўламиз. Ўрозбой ота 3-4 йил аввал қишлоқ чеккасидаги ташландиқ жойни ўзлаштириб, минг туп сарв терак экибди. Қарови жойида бўлган тераксор адл ўсмоқда.

– Ўтган йилнинг эрта баҳорида лалми жойдан 25

Ташаббус сўнмасин!

сотих ер олиб, сув келтирдик ва олма дарахти кўчатлари ўтқаздик. Бу йил ана шу дарахтлар гул кўрсатди, –дея суҳбатни давом эттиради отахон, – бундан ташқари ҳар йили трактор юролмайдиган қияликларни ўғилларим, невараларим билан қўлда чопиб нўхат ва бошқа хил рўзғор егуликлари экамиз. Ахир озиқ-овқатнинг ўзимиздан чиққанига не етсин.

Қишлоқда фермерлик ҳаракати кенгайиб, ривож топиб бормоқда. Абдурасул Бобобеков, Эшмурод Аҳмедов, Қурбон Ўрозбоев, Омон Мамараҳимов сингари қишлоқ тадбиркорлари бугун ривоятдаги Аввалбой отанинг чин маънодаги ворислари саналишади. Ҳалол меҳнат уларга завқ-шавқ улашмоқда.

Олис қишлоқ жамоли ана шундай фидойи инсонлар меҳнатидан чирой очиб, янада сайқалланиб боряпти. Кўчалар асфальтланиб, янги мактаб, қишлоқ врачлик пункти биноси ишга тушди.

Етмишинчи баҳорни қаршилаётган Ўрозбой ота ана шуларни кўз ўнгидан бир-бир ўтказар экан, бугунги замонамизга шукроналик билдиради.

А.АЗИМОВ,
«Ишонч» мухбири

СИҲАТГОҲГА ИМТИЁЗЛИ ЙЎЛЛАНМА

Хўжаобод пахта тозалаш корхонаси ҳар йилги мавсумдан сифатли тола ишлаб чиқариб, АҚШ, Франция, Буюк Британия, Хитой каби хорижий давлатларга экспорт қилмоқда. «Меҳр ва мурувват йили» муносабати билан олинган фойдадан кўпгина хайрли ишлар қилинмоқда. Мисол учун оталиқдаги «Кўтарма» номли маҳалладаги барча тадбирларда ҳамда кам таъминланган оилалар ҳолидан хабар олиш каби ишларга ўз ҳиссаларини аямай қўшмоқда. – Ишчиларнинг ижтимоий-иқтисодий манфаатлари ҳам четда қолгани йўқ.

Бу йил корхонадаги 560 нафар ишчи-ходимнинг фарзандлари «Боғбон» номли ва бошқа оромгоҳларда дам олдириш учун жўнатилмоқда, – дейди касаба уюшма қўмитаси раиси Абдумалик Ҳусанов. – Илғор ишчилардан 25 тасига эса «Андижон», «Гулшан» номли шифо масканларига имтиёзли равишда саломатликларини тиклаш режалаштирилган.

Ю.ОЧИЛДИЕВ,
«Ишонч» мухбири

Нуқтаи назар

ҚАНИ УЛАРДА ЮРТ ТУЙҒУСИ?

маданий-тарихий буюмлар қадрига етмаётган кимсалар хусусида

Ҳаётимизнинг ҳар бир куни бизни катта синовдан ўтказмоқда. Ғурурли, ориятли, Ватанини жон-дилдан севган кишилар ўз садоқатларини амалда намойиш этиб, улуғ ишларга муносиб ҳисса қўшмоқдалар. Мустақилликка, шу осуда кунларга осонликча эришилмади. Фидокор халқимиз, элим-юртим дегувчи Президентимиз саъй-ҳаракати туфайли асрий орзуларга эришдик ва эришмоқдамиз. Энди ҳамма гап бахтимизни, қўлга киритилган барча ютуқларни маҳкам ушлаб, тинчлик учун қатъий туриб курашишда қолган. Буни аксарият кишилар қалбдан ҳис қилишмоқда.

Бахтга қарши ҳали орамизда фақат ўзини, ҳузур-ҳаловатини ўйлайдиган, нима қилиб бўлса ҳам бойиш йўлига кирган кимсалар ҳам йўқ эмас. Худди шундай иймонсизларнинг ҳаракатлари туфайли юртимизга контрабанда йўли билан сифатсиз, истеъмолга яроқсиз озиқ-овқат маҳсулотлари, турли товарлар кириб келмоқда. Бунда қонунбузарларга чегара ҳудудида яшаётган айрим кимсалар ёрдам беришаётгани сир эмас. Гиёҳвандлик моддасини олиб ўтаётган, рангли металларга ружу қўйганларни ким деб аташга ҳам ҳайрон бўласан киши.

Маънавий қашшоқлик кишини тубанликка етаклайди. Тубан кимсадан эса ҳар нарса кутиш мумкин. Хабаримиз бор, мамлакат Президентининг «Ўзбекистон Республикаси ҳудудига истеъмол товарлари олиб келинишини тартибга солиш тўғрисида»ги Фармонига қўшимча киритилган. Унга биноан 2002 йил 10 ноябридан бошлаб чегарада божхона қонунчилигини бузган ва жуда катта миқдорда товар ўтказилган ҳолатларда, ушбу товарлар ва шу мақсадларни амалга оширишда фойдаланилган жисмоний, юридик шахсларга тегишли автотранспорт воситалари белгиланган тартибда давлат эгалигига ўтказилади. Бундай чора қўлланилишидан мақсад аввало, транспорт воситаларига эгалик қилувчи жисмоний шахслар ҳамда мулкчилик шаклидан қатъи назар хўжалик юритувчи субъектлар масъулиятини оширишдир.

Кузатишлар шуни кўрсатмоқдаки, айрим уддабуронлар ўзларича бунинг ҳам йўлини топган бўлишмоқда. Яъни, юкни олиб ўтишда бировнинг тўкилиб бўлган автоуловини арзимас нархда сотиб олиб, фойдаланишмоқда. Ахир наҳотки, нафс балоси деб шунчаликка борилса.

Халқимиз бой тарихий ва маданий меросга эга. Баҳоси йўқ бежирим, гўзалликда тенсиз буюмлар, асарлар авлод-аждодларимиздан бизга мерос бўлиб қолган. Ана шу меросни, бебаҳо бойликни келажак авлодга бус-бутун ҳолда етказиш бурчимиздир. Баъзилар бунинг моҳиятини унчалик тушуниб етмаётганлиги кишини тутоқтириб юборади. Ҳушёр божхоначилар саъй-ҳаракати билан қанчадан-қанча аёллар тақинчоқлари, кумуш ва чинни идишлар, қадимий тангалар, суратлар, ажойиб самоварлар, тикув машиналари юртимизда олиб қолинди. Фақат Она Ўзбекистонимизгагина даҳлдор бўлган бу бойликни четга раво кўрганларда юрт туйғуси қани, миллий ғурур қани?

Божхона қўмитаси тегишли идора ва ташкилотлар билан ҳамкорликда чегара ҳудудида яшовчи аҳоли савиясини ошириш, улар ўртасида кенг тушунтириш ишларини олиб бориш юзасидан аниқ тадбирларни амалга оширмоқда. Режа асосида ҳар бир қишлоқ, овул аҳли, фуқарога божхона қонунчилиги ётиғи билан тушунтирилмоқда. Айни пайтда қинғир йўлга кирган кимсалар кўпчилик ўртасида изза қилинмоқда. Буларнинг ҳаммаси мақсадга эришишда катта рол ўйнаяпти.

Ёшларнинг ҳуқуқий билимини ошириш бугуннинг долзарб вазифаси эканини ҳисобга олиб, ўқув юртларида «Конституция - бахтимиз пойдевори» мавзусида Олий Мажлиснинг фуқароларни ўзини-ўзи бошқариш қўмитаси ҳамда «Тасвирий ойна» ижодий уюшмаси билан ҳамкорликда Республика кўрик-танлови эълон қилинди. Шунингдек, гиёҳвандлик ва унинг оқибатлари бўйича чиқишлар қилинмоқда. Сўз усталари ҳаётий мисоллар, солиштирма факт-рақамларидан унумли фойдаланаётганликлари туфайли пировард натижа кутилганидек бўлаяпти.

А.ЛАТИФОВ

ҲИСОБИНИ БИЛГАН АДАШМАС

Табиий газ, ичимлик суви ва электр энергиясидан тежамкорлик билан фойдаланиш истеъмолчи учун ҳам, давлат учун ҳам фойдали.

- Вилоятимиз бўйича 356 мингдан зиёдроқ хонадон табиий газдан фойдаланмоқда, - дейди «Тошкентвилоятгаз» ҳудудий бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Баҳром Абдуллаев. - Айни пайтда хонадонларга газ ўлчагич ўрнатиш ишлари жадал олиб бориляпти. Йил охиригача вилоятдаги барча хонадонларни газ ўлчагич билан тўла таъминлаш ҳаракатидамиз. Бу борада аниқ режа-жадвал ишлаб чиқилган.

Газ таъминотчиларига жойлардаги ўнлаб қурилиш-таъмирлаш ташкилотлари, хусусий фирмалар ҳам кўмаклашмоқда. Йил бошидан буён 28 мингдан ортиқ хонадонга газ ўлчагич ўрнатилди. Қибрай, Бўстонлиқ, Паркент туманларида, айниқса, бу борадаги ишлар уюшқоқлик билан олиб борилмоқда.

Фахр

МАҲСУЛОТ ЎЗИМИЗНИКИ

Темир-бетон конструкциялари ортилган ўнлаб автоуловлар корхона дарвозасидан чиқиб турли манзиллар томон йўл олади. Сирдарё вилояти Янгиер шаҳрида жойлашган йўл-индустрия корхонаси шундай маҳсулотларни ишлаб чиқаришга ихтисослашганлиги боис, уларга талаб муттасил ошиб бормоқда. Эндиликда вилоятдаги барча йўл хўжалик пудрат таъмирлаш-фойдаланиш корхоналари ўзларига зарур бўлган маҳсулотларни шу ердан харид қилишмоқда. Бу буюртмаларчилар учун қулай бўлмоқда. Боиси, ортиқча оворагарчилик, йўл юриб, узоқ жойларга боришдан халос бўлишди.

Корхона бозор иқтисодиётига ўтиш даври шароитларида анча оқсаб қолган эди. Мутасаддилар корхонани «Сирдарёавтойўл» бирлашмаси тасарруфига ўтказиш истаги билан чиқдилар. Ўз навбатида корхона жамоаси ҳам бу ташаббусни қўллаб-қувватладилар. Ташкилотни бошқаришнинг янги тартибига ўтишда муайян қийинчиликларни бартараф этишга тўғри келди. Лекин, маъмурият ва ишчи-хизматчиларнинг ўзаро баҳамжиҳатлик билан қилган саъй-ҳаракатлари, ишлаб чиқаришни такомиллаштириш, меҳнат интизомини мустаҳкамлаш юзасидан амалга оширилган тадбирлар тез орада ўзининг ижобий натижаларини бера бошлади.

Ҳозирда ишлаб чиқариш ҳажми, маҳсулот турлари йил сайин кўпайиб бормоқда. Уларнинг нархи, сифати ҳам харидорларга анча манзур бўлаётир. Шу туфайли буюртмачилар сафи кун-сайин кенгайиб бормоқда. Жамоа белгиланган режаларни ортиғи билан уддалаб келмоқда. Жорий йилнинг ўтган ойларидаги иш якунлари бунга ёрқин далил бўла олади. 250 нафар ишчи-хизматчи меҳнат қилаётган жамоада жами 120 миллион сўмлик маҳсулот тайёрланди. Бу эса йил бошида тузилган режадаги кўрсаткичдан икки баравар кўп, демакдир.

Тизимда замонавий технологияларни жорий қилиш ва таннархни камайтиришда ҳам ижобий натижаларга эришилаяпти. Илгари асфальт учун зарур бўлган шағал ва шбеннинг асосий қисми Тошкент вилоятидан вагонларда ташиб келтириларди. Эндиликда эса вилоятнинг ўзидан карьерлар очилиб, бир нечта тош майдалаш ускуналари келтириб ўрнатилди. Натижада ушбу маҳсулот шу ернинг ўзида ишлаб чиқаришга эришилмоқда.

Бундан ташқари, корхонада йўл белгилари ва иншоотлари учун темир-бетон буюмлари ишлаб чиқариш йўлга қўйилган. Бугунги кунда кўприк плиталари қаторида барча темир-бетон материаллари шу ернинг ўзида тайёрланаяпти. Йўл белгиларини тайёрлаш ва таъмирлаш цехлари бир маромда ишлаб турибди. Натижада корхона томонидан ҳар ойда вилоятдаги турли ташкилотлар учун 50 миллион сўмликдан зиёд тайёр маҳсулотлар етказиб берилмоқда. Энг муҳими, тизимдаги янгиликлар аввало харажатни камайтириб, таъминотни яхшиламоқда, қўшимча янги иш ўринлари вужудга келтириш имкониятини яратмоқда.

А.ХУДОЙБЕРДИЕВ,
Янгиер йўл-индустрия корхонаси бош директорининг ўринбосари

Ислоҳот инсон учун

КОРХОНАДА КУНДУЗГИ ШИФОХОНА

Шинам ва бежирим бу бино Учқўрғон дон маҳсулотлари хиссадорлик жамиятига қарашли саломатлик марказидир. Чиндан-да саломатлик маркази ва ундаги кундузги шифохона халқаро андозалар даражасида жиҳозланган бўлиб, бу ерда велоэргометр, электрокардиограф, инголятор, ҳар хил физиотерапия муолажа асбоблари ўрнатилган. Ультратовуш, магнит майдони билан даволаш, фитобар, массаж, парафин билан даволаш йўлга қўйилган. Бел умуртқани чўзувчи махсус кроватлар ўрнатилган. Яқин кунларда ишловчиларни сув билан соғломлаштириш мақсадида сауна ва бассейнлар ишга туширилади. Энди корхонада ишловчилар, айниқса аёллар касалликларини аниқлаш ва даволаш учун шаҳарларга бориб ўтирмайдилар. Чунки, шу ернинг ўзида ташкил этилган гинекология, тишларни даволаш ва қўйиш хоналари мавжуд. Соғломлаштириш масканида бугунги кунда икки нафар олий тоифали врач, 3 нафар олий ва 1-тоифали ҳамширалар хизмат кўрсатишмоқда.

Саломатлик марказининг рўйхатга олиш бўлимида ҳар бир ишчи-хизматчи учун замонавий талаблар асосида касаллик варақалари юритилган. Бу ҳар бир ишловчи саломатлигини ва ундаги ўзгаришларни муттасил назорат қилиб бориш имкониятини бермоқда.

Шуниси характерлики, саломатлик маркази учун ишлатилаётган барча турдаги дори-дармонлар корхона ҳисобидан «Шифо» хусусий фирмаси орқали келтирилмоқда. Ишловчиларнинг тиббий кўриги ҳам ўз вақтида ўтказиб борилаётир.

Саломатлик маркази хизматидан атрофдаги маҳаллалар аҳли ҳам баҳраманд бўлмоқда.

«Учқўрғон дон маҳсулотлари» ҳиссадорлик жамияти фақат ўз ишловчиларини иқтисодий, ижтимоий ҳимоялаб қолмай, маҳаллалардаги кам таъминланган оилаларга, якка-ёлғиз пенсионерларга, ногиронларга, ўз оталиғидаги мактаб ва болалар боғчаларига ҳам амалий ёрдам кўрсатмоқда. Шу асосда 46-махсус кар-соқовлар мактаб интернати ошхонасига 610 минг сўмлик стол-стул, ногирон болаларга ва шаҳардаги «Логопед» болалар боғчасининг 37 нафар тарбияланувчисига 565 минг сўмлик момиқ сочиқ ва 500 минг сўмлик байрам совғалари берилди. И.Охунов номли лицей корхона томонидан доимий оталиққа олинган бўлиб, турли оммавий спорт тадбирлари, фан олимпиадалари учун махсус автобус бириктилган.

Яқинда лицейнинг иситиш ва ичимлик суви тармоқлари корхона ҳисобидан тўлиқ таъмирлаб берилди. Шунингдек, 16-сонли болалар боғчаси иссиқлик ва ичимлик суви тармоқлари, бино томи тўлиқ таъмирдан чиқарилди. 7 та мактабга 50 та футбол, волейбол, баскетбол тўплари ва 2 та теннис столи тортиқ этилди.

Соҳиба АЪЗАМОВА,
«Ишонч» мухбири

Яқинда Хонқа туманидаги «Ўзбекистон» ширкат хўжалигида янги ичимлик сув таъминоти тизимлари тақдимоти маросими бўлиб ўтди. Унда Германиянинг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси доктор Мартин Хаккер иштирок этди. Маълумки, Ўзбекистон ва Германия ижтимоий-иқтисодий ривожланишнинг турли соҳаларида ҳамкор ҳисобланади. Бундай ҳамкорлик юртимиздаги барқарорлик ва ислоҳотларнинг ижтимоий соҳага йўналтирилганлигига асосланган.

ТЕНДЕР ЎТКАЗИЛДИ

Германия билан мамлакатимиз ўртасида молиявий ҳамкорлик тўғрисида битим имзоланган эди. Дастур лойиҳалари орасида «Хоразм вилояти қишлоқ аҳолисининг ичимлик суви таъминоти» ҳам бор. Лойиҳани амалга ошириш учун Германиянинг «KFW» банки 10,5 миллион евро миқдорида имтиёзли кредит ва 3,5 миллион евро миқдорида грант ажратди.

Вазирлар Маҳкамасининг тегишли қароридан сўнг, бу борада очиқ халқаро тендер ўтказилди. Тендерда кўра қурилиш пудратини «Snindar Coltd» компанияси ютиб олди. Бу компания ичимлик сув таъминоти иншоотларини қуришда катта тажрибага эга.

Компания қурувчиларининг фидокорлиги боис қисқа давр мобайнида Хонқа туманидаги Ш.Рашидов номли, Хива туманидаги «Қоракум», Гурлан туманидаги «Оқ олтин» ширкатлари аҳолиси сифатли ичимлик суви билан таъминланди. Жорий йилнинг охирига бориб бундай тизим Янгибозор туманидаги «Ўзбекистон» фермерлар уюшмасида ҳам фойдаланишга топширилади. Бу лойиҳани амалга оширишга биринчи марта нодавлат ташкилот «Оби-ҳаёт» акциядорлик инвестиция компанияси буюртмачи бўлди.

М.ЭРКИНБОЕВ.

ГУРИЛЛАЙВЕР ТЕГИРМОН

Янгиқўрғон Наманганнинг тоғолди туманларидан ҳисобланади. Ғалла ҳосили бошқа жойлардан бироз кейин йиғиштирилади. Етиштирилган 20-25 минг тонна буғдой 40 километр узоқдаги «Наманганданмаҳсулот» ҳиссадорлик уюшмаси бош корхонасига келтирилар, омборларда жой етишмай қолганда очиқ жойда сақланар, маҳсулотнинг сифати ҳам анча бузиларди. Икки йил аввал туманда дон қабул қилиш шохобчаси қурилди-ю муаммо ўз-ўзидан ечимини топди.

«Ўздонмаҳсулот» Давлат акциядорлик корпорацияси ва «Намангандонмаҳсулот» ҳиссадорлик уюшмаси ҳамкорликда бу ерда яна бир лойиҳани амалга оширди. Яъни шохобчага бир кеча-кундузда 55 тонна буғдойни қайта ишлаш имкониятига эга бўлган тегирмон ўрнатилди. Қурилиш ишлари ўтган йилнинг ноябр ойида бошланиб, нисбатан қисқа вақтда— май ойида якунланди.

«ALAIN- OYL» фирмасига қарашли «SAM DON INVEST» шўъба корхонаси томонидан амалга оширилган мазкур қурилишга 350 миллион сўм маблағ сарфланди. Мазкур тегирмоннинг фойдали жиҳатларига эътибор беринг. Етиштирилган 20-25 минг тонна ғаллани қайта ишлаш учун Наманган шаҳрига ташиш ҳаражатлари 110 миллион сўмни ташкил этади. Янгиқўрғон аҳолиси эҳтиёжлари учун эса 8 минг тонна унни шаҳардан олиб келиш учун яна 25 миллион сўм чиқим қилинади. Энди эса шу ортиқча ҳаражатларга барҳам берилди. Омборларга қабул қилинган доннинг асосий қисми, аниқроғи, 17-18 минг тоннаси шу ернинг ўзида тайёр маҳсулотга айлантирилади.

— Тегирмоннинг яна бир қулайлиги, фойдали жиҳати бор. Уннинг бир қисми туман аҳолисига берилса, қолгани атрофдаги яқин ҳудудларга етказилади,— дейди «Намангандонмаҳсулот» ҳиссадорлик уюшмаси раиси Раҳмонжон Назаров. —Бунда ҳам ҳаражатлар анча қисқаради.

Маҳсулотнинг сифатли бўлиши учун тегирмонга замонавий ускуналар ўрнатилди. Иш қизғин. Бошланажак мавсумда қабул қилинадиган ғалла шу ерда қайта ишланади.

Нодиржон ЮСУПОВ
«Ишонч» мухбири

САХОВАТ КУНЛАРИ

1 июнь - Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни муносабати билан 24-30 май кунлари мамлакатимизда «Ҳар бир фарзандга меҳр-эътибор» шиори остида хайр-саховат ҳафталиги ўтказилади.

Ҳафталик давомида ижтимоий ҳимояга муҳтож ногирон болаларга меҳр-мурувват кўрсатиш мақсадида ҳайр-эҳсон акцияларини уюштириш, Меҳрибонлик уйлари ва махсус мактаб-интернат тарбияланувчилари даврасида қизиқарли тадбирлар ташкил этиш билан боғлиқ кўплаб ишлар режалаштирилган.

- Ҳафталик доирасида барча шаҳар ва туманларда кўплаб кўрик-танловлар ўтказиш мўлжалланмоқда, - дейди Республика Болалар жамғармаси Қорақалпоғистон бўлими ижрочи директори Жанар Тангирберганова. - Болалар боғчалари тарбияланувчилари орасида спорт мусобақалари, махсус мактаб-интернат ўқувчилари ўртасида асфальтга расм чизиш танловлари ўтказилади.

Давр нафасини ҳис этиб

ОНГЛИЛИК

эртанги кунга ишонч омили

Ҳеч ўйлаб кўрганмисиз нега солиқ тўлашингизни? Не ажабки, буни кимлардир билмайди ёхуд мавҳум тасаввурлар билан чекланади.

Аслида солиқ бугун ёки кеча ўйлаб топилган эмас. Унинг илдизи чуқур. Илк давлатчилик даврларига бориб тақалади. Ва айтиш лозимки, ҳеч бир давлат солиқларсиз яшай олмайди, ҳар бир жамият учун сув билан ҳаводек зарур. У иқтисодиётнинг асосий ричаги, давлатнинг ажралмас қисмидир. Лекин шунга қарамай, то ҳали ҳануз инсоният ушбу заруратнинг туб моҳиятини ва унинг нақадар кўп қиррали эканлигини охиригача тушуниб етгани йўқ.

Бинобарин, менежмент ва солиқ тушунчалари бир дарахтнинг икки шохлари бўлиб, аниқ ва ижтимоий фанларни ўзида мужассам этгандир. Бу тушунчаларнинг санъат даражасида одамлар қалби ва шуурини чулғаб олганлиги ҳам аслида шундан. Кенг маънодаги «Солиқ менежменти» келиб чиқишига кўра инглизча Taxes managment сўридан олинган бўлиб, солиқни бошқариш усуллари, воситалари ва шакл-шамойилларини моҳиятан белгилаб беради. Ҳар бир давлатнинг равнақи, ишлаб чиқаришнинг ривожи кўп жиҳатдан солиқларнинг самарадорлиги ва давр нафаси қай таҳлит уфуриб турганлигида кўринади. Шу маънода, у фалсафа, руҳият ва мафкура ҳамдир.

Солиқ сиёсатининг мураккаблиги шундаки, у ҳар бир алоҳида давлат учун ўзгача ёндошувни тақозо этади. Давр ва ўша ҳудудда яшайдиган халқ менталитетини ҳисобга олади, айни пайтда вақт ва ҳудудий кенгликлар умумийлигини сақлаб қолади.

Беихтиёр адиб Абдулла Қодирийнинг «мозийга қараб иш тутинг» деган ўгити ёдга тушади. Маълумки, солиқ тизимининг илк тараққиёт даврида унинг энг муҳим жиҳати, бу мажбурийлик бўлган эди. Ва бу турли даврларда турли кўринишларда намоён бўлиб, солиқ ундиришнинг ранг-баранг концепциялари илгари сурилган. Хусусан, буюк Соҳибқирон ўз тузукларида бу ҳақда батафсил тўхталиб ўтади. Амир Темур энг аввало халқнинг қашшоқлашиб қолишидан огоҳликка чақириб, бу ўз навбатида давлатни инқирозга олиб келишини алоҳида таъкидлайди.

Яна бир қизиқ ҳолат - турли даврларда турли давлатларда солиқ моҳиятини турлича изоҳлаганлар. Масалан, қадимги Мисрда солиққа ижара ҳақи сифатида қаралган бўлса, ўрта аср Англиясида солиқ давлатга туҳфа деб, Германияда эса давлатга кўмаклашиш ва қўллаб-қувватлаш маъносида баҳоланган. Бу масалада Франция анча илгарилаб, ҳозирги даврга хос тушунчалар ҳукмронлик қилган, яъни солиқ - ҳар бир фуқаронинг бурчи сифатида ифтихор касб этган.

Ўзбекистон мустақилликка эришгач, бозор иқтисодиёти талабларидан келиб чиққан ҳолда солиқ сиёсатини юргиза бошлади. Энг муҳими, тўловлар аввалбоши мустақилликни мустаҳкамлаш, кучли демократик жамият қуриш йўлида, эл-юрт фаровонлигига хизмат қилдирилиши ва бу ошкоралик тарзида бўлишига ҳаракат қилинди. Бунинг натижаси ўлароқ, солиқ самарадорлиги охир оқибатда ишлаб чиқаришни рағбатлантириш, аҳолини ижтимоий ҳимоялашга хизмат қилишини омма англаб ета бошлади.

Онглилик ҳаётда кўп нарсани белгилаб беради. Буюк истиқболга ишончнинг кундан-кунга ортиб бораётганлиги, одамлар руҳиятидаги тетиклик шундан далолат беради.

Шодиябегим БАХТИЁРЗОДА

ОАО «ТАЪМИНОТЧИ-ПАХТА»

Объявляет о проведении очередного общего собрания ОАО «Таъминотчи-Пахта» которое состоится 22 июня 2004 г.

По адресу:Ташкентская область Чиназский район п.Эски Ташкент

Начало регистрации: 9час.00 мин.Начало собрания: 10 час. 00 мин.

Повестка дня:

1.Отчет Председателя Наблюдательного Совета за 2003 год.

2.Отчет Исполнительного Органа по итогам 2003г и выполнения годового Бизнес-плана.

3.Заключение договора найма с руководителем общества сроком на 1 год.

4.Утверждение бизнес-плана на 2004 год.

5.Утверждение годового бухгалтерского баланса по результатам аудиторской Проверки.

6.Утверждение и заключение ревизионной комиссии по годовому балансу.

7.Утверждение результатов аудиторской проверки.

8.Утверждение распределение чистой прибыли.

9.Утверждение размера дивидентов и порядок их выплаты.

10.Утверждение аудитора на 2004 год.

При себе иметь паспорт (для физических лиц), служебное удостоверение (для юридических лиц, нотариально заверенную доверенность (для представителей акционеров).

Список акционеров, имеющих право на участие в общем собрании акционеров, будет составлен по состоянию на 22 мая 2004 г.

За дополнительной информацией обращаться в Наблюдательный Совет по тел:144-11-62.

Бухгалтерский баланс

Актив	2003 год
Основные средства	621867
Нематериальные активы	
Капитальные вложения	2218
Акции в дочер. и ассоциированных предприятиях	
Долгосрочные инвестиции	4248311
Итого долгосрочных активов	4872396
Производственные запасы	35661
Незавершенное производства	
Готовая продукция	
Товары для перепродажи	45393499
Денежные средства	97696
Расходы будущих периодов	
Краткосрочные вложения	27179
Авансовые платежи	
Расчеты с бюджетом	5105
Расчеты с дочер. Зависим. хоз. обществами	64413557
Расчеты с учредителями	
Итого оборотных активов	**109972697**
Всего по активу баланса (110+310)	**114845093**

Пассив	2003год
Уставный капитал	136590
Добавленный капитал	3067
Резервный капитал	812884
Нераспределенная прибыл (непокрытый убыток)	418702
Целевые финансирования	88815
Доходы будущих периодов	13039512
Итого собственных средств	14499570
Долгосрочные займы	87121117
Долгосрочные кредиты	143120
Краткосрочные кредиты банков	1779169
Краткосрочные займы	
Авансы полученные от покупателей и заказчиков	
Задолженность по бюджету	244565
Задолженность по оплате труда	3877
Задолженность по внебюджетным платежам	318439
Прочие обязательства	10677488
Прочие кредиторы	57748
Итого обязательств (410+540)	**100345523**
Всего по пассиву баланса (400+550)	**114845093**

Информация о финансовых результатах ОАО (счет прибылей и убытков)

Показатель	Доходы
1.Выручка от реализации продукции (услуг)	
2.Производственная себестоимость	
3.Валовой финансовый результат от реализации	
4.Финансовий результат (прибыль или убыток) от основной деятельности	8950527
5.Финансовый результат (прибыль или убыток) от общехозяйственной деятельности	624338
6.Чистая прибыль (убыток)	55806

Наблюдательный совет

Шарҳловчи минбари

ЖАҲОН НЕФТ БОЗОРИДАГИ ВАЗИЯТ

Халқаро нефт бозорида беқарор вазият кузатилмоқда. Ўтган душанба куни Нью-Йорк биржасида нарх рекорд даражада кўтарилиб, бир баррел нефт 41,85 АҚШ долларига сотилди. Ҳозирга келиб унинг баҳоси 36,93 долларга тенглашган бўлса-да, истеъмолчиларнинг бундан кўнгли тўлмаяпти.

Соҳа мутахассислари нефт бозоридаги беқарорлик дунё иқтисодиётига салбий таъсир кўрсатиши мумкинлигини таъкидламоқда. Муаммони ҳал этишда, табиийки, ОПЕКка аъзо давлатларнинг ўрни катта. Айни пайтда бу ташкилот нефт қазиб чиқаришни кўпайтириш масаласини кўриб чиқаётир.

Саудия Арабистони вакиллари, нефт қазиб олиш ва экспорт ҳажмини ошириш энг маъқул йўл, деган фикрда. Айрим мутахассислар эса нефт қазиб чиқаришни кўпайтириш билан муаммо ҳал этилмаслигини таъкидлаяпти. Хусусан, Жазоир энергетика вазири Шакиб Халилнинг фикрича, «қора олтин» баҳосининг бу қадар кескин кўтарилиб кетишини жаҳон бозорида маҳсулот танқислиги билан изоҳлаб бўлмайди. ОПЕК дунёнинг нефтга эҳтиёжини бемалол қондира олиш имкониятига эга. Нефт нархининг ошиши сиёсий беқарорлик ва товламачиликлар билан боғлиқ.

Айрим кузатувчилар сўнгги вақтларда Яқин Шарқда террорчилик ҳаракатлари авж олгани ҳамда Ироқдаги тартибсизликларни нефтнинг қимматлашувига асосий сабаб сифатида кўрсатмоқда. Яқин Шарқда вазият барқарорлашмаса, нарх яна кўтарилиб, бир баррел нефт 43 доллардан ошиб кетиши эҳтимоли ҳам йўқ эмас.

АҚШ ҳам нарх кўтарилганидан ташвишда. У дунёда энг кўп нефт харид қилувчи давлатлар қаторига киради. Шунга қарамай, АҚШ ҳукумати мамлакатнинг стратегик нефт захираларидан ҳали фойдаланмаслигини маълум қилди. Энергетика вазири Спенсер Абрахамнинг таъкидлашича, захирадаги нефт фақат фавқулодда ҳолатлардагина сарфланади.

АҚШнинг стратегик нефт захираси 1970 йилги жаҳон энергетика инқирозидан кейин барпо этилган эди. Луизиана ва Техас штатларида сақланаётган нефт миқдори 660 миллион баррелни ташкил қилади. Келаси йил бу кўрсаткични 700 миллион баррелга етказиш мўлжалланмоқда.

Яқин кунлар ичида Амстердамда ўтадиган Халқаро энергетика форумида жаҳон нефт бозоридаги вазиятни муҳокама қилиш ҳам режалаштирилган. Анжуманда нефт қазиб чиқаришни кўпайтириш борасида келишувга эришилмаса, бу масалада 3 июн куни Ливан пойтахти Байрутда ўтадиган ОПЕК аъзоларининг навбатдаги учрашувида бирор қарорга келиниши мумкин.

(ЎзА)

Футбол

«ПАХТАКОР» ЯНА БЎШ КЕЛМАДИ

Осиё чемпионлар лигаси ғолиблиги учун саккиз гуруҳга бўлинган ҳолда бошланган дастлабки туркум баҳслари поёнига етди.

Жумладан, «Д» гуруҳида тўп сурган Фарғонанинг «Нефтчи» клуби Жидда шаҳрида маҳаллий «Ал-Иттиҳод» жамоаси меҳмони бўлган бўлса, Тошкентнинг «Пахтакор» командаси «Қатар SC» клуби айни кунларда нималарга қодирлигини имтиҳондан ўтказди. Башоратлар деярли тўғри чиқди. «Нефтчи» футболчилари муносиб қаршилик кўрсатганларига қарамай ўйин тақдири амалда биринчи бўлимдаёқ ҳал бўлди. Георгий Забиров шу куни ўз дарвозасидан учта жавобсиз тўп олиб чиқди.

Ушбу гуруҳдаги бошқа учрашув «Сепахон» (Эрон) – «Ал-Араби» (Қувайт) жамоалари ўртасидаги беллашувда ҳам майдон эгалари ўз устунликларини таъминладилар – 3:1.

«Д» гуруҳидаги ҳолат қуйидагича тус олди.

	Ў	Ю	Д	М	Т-Н	О
1.«Ал-Иттиҳод»	**6**	**4**	**1**	**1**	**14-4**	**13**
2.«Сепахон»	6	4	1	1	15-10	13
3.«Ал-Араби»	5	1	2	2	6-9	5
4.«Нефтчи»	5	0	0	5	4-16	0

Ўз гуруҳида биттадан кам ўйин ўтказган «Нефтчи» ва «Ал-Араби» 26 май куни Фарғонада гуруҳдаги баҳсга якун ясайдилар.

Маълумки, «А»гуруҳида «Ал-Риффа» клуби ўйиндан четлаштирилгандан кейин учинчи турдаёқ «Пахтакор» жамоаси ўз олдига қўйган вазифани уддалаб улгурган эди. Шунинг учун унинг «Қатар SC» билан учрашуви унчалик аҳамият касб этмади. Лекин футболчиларимиз меҳмонда тўп сурган бўлишларига қарамай ғалаба учун астойдил ҳаракат қилдилар. З.Тожиев, Л.Кошелев, И.Суюновлар гол урушга жуда яқин эдилар. Айтиш жоизки, ушбу учрашувда майдонга тушган аргентиналик Клаудио Каниджа ва Фабрицио Аква ҳам «Пахтакор»га қарши ҳеч нарса қила олмадилар.

Дарвозалар дахлсиз қолди ва «Пахтакор» 7 очко билан гуруҳ ғолиби эканлигини расман тасдиқлатиб олди.

	Ў	Ю	Д	М	Т-Н	О
1.«Пахтакор»	**4**	**2**	**1**	**1**	**3-1**	**7**
2.«Зоб Ахан»	4	1	2	1	4-5	5
3.«Қатар SC»	4	0	3	1	3-4	3
4.«Ал-Риффа»	0	0	0	0	0-0	0

Шунингдек, «Ал-Ваҳда» (БАА), «Шаржа» (БАА), «Чонбук Моторз» (Жанубий Корея), «Далян-Шайд» (Хитой), «Сеонгнам» (Жанубий Корея) клублари ҳам ўз гуруҳларида ғолиб чиқиб, кейинги босқичга йўлланма олдилар.

Турфа олам

МАРАФОНЧА ЮГУРИШ ТАРИХИДАН

Марафон - қадимий ва ғоят машаққатли спорт мусобақалари. Ахир, мусобақа қатнашчиси 42 километр 195 метр масофага тўхтамай югириб, унда ғолиб чиқиш учун жисмоний ва маънавий жиҳатдан ўта чиниққан бўлиши керак-да!

«Марафонча югириш» номи юнонларнинг эронлар устидан ғолиб келгани ҳақидаги хабарни маълум қилиш учун Афинадан Марафон деган жойгача чопиб келган. Юнон аскари шарафига қўйилган.

* * *

1896 йили Афина шаҳрида биринчи Олимпиада ўйинларида Афина билан Марафон оралиғида - 40 километру 200 метр масофада югириш бўйича мусобақа ўтказилди.

Кейинчалик бу масофа узил-кесил 42 километру 195 метр қилиб белгиланди. Шу тариқа марафонча югириш ҳозирги халқаро Олимпиада ўйинлари дастурига кирди.

* * *

1955 йили чет эл матбуотида спорт борасида қизиқ бир хабар тарқалди. Мехикода ўтказилган 1966 йилги Олимпиада ўйинларида марафонча югуришда қатнашиш учун Мексика спорт Федерацияси Тарамура деган ҳинду қабиласидан бир неча кишини ёллаган.

Гап шундаки, қадим замонда бу қабилани «тарамури», яъни «чопқирлар» деб аташган. Айтишларича, қабилалардагидан бири 5 кунда 960 километр масофага югирган.

А.АЛИЕВ

ШАНБА – ДАМ ОЛИШ САҲИФАСИ

ЁЗ ЎТАДИ СОЗ

Мактабларда ўқишлар тугаб, ўқувчиларнинг ёзги таътиллари бошланмоқда. Шу боис, болалар ёзги мавсумини мазмунли ва қизиқарли ўтказишни таъминлаш халқ таълими тизими олдида турган долзарб вазифага айланган.

Ўзбекистон халқ таълими вазирлигининг «Ўқувчиларнинг ёзги таътил мавсумини ташкил этиш тўғрисида»ги буйруғи эълон қилинди. Унда шу мавсумда амалга ошириладиган кенг қамровли ишлар режалар тасдиқланиб, оромгоҳларни ташкил этиш, маблағ билан таъминлаш тадбирлари кўрилди.

Ҳар сафаргидек бу йил ҳам ўқувчилар ёзи уюшқоқлик билан ўтказилади. Меҳнат-роҳат, спорт-соғломлаштириш ва мактаблар ҳузуридаги оромгоҳлар болаларнинг севимли масканларига айланади. Касаба уюшмалари билан биргаликда «Меҳрибонлик уй»лари тарбияланувчилари учун ҳам қулай шароитлар муҳайё қилинади.

Оромгоҳлар талабига биноан ташкилотчи, бош етакчи, тарбиячи, мусиқа, жисмоний тарбия ва тўрагак раҳбарларининг махсус курслардан ўтиши таъминланади.

Ўқувчилар саройлари, ёш техниклар марказлари, ёш саёҳатчи ва ўлкашунослар станциялари йўли билан жойларда амалга ошириладиган маърифий ва маданий тадбирлар режали асосда ташкил этилади.

Б.НОРҚУЛОВ олган сурат

Хабарлар оқимидан

ЕТУК РАҲБАР

ҳар ишда ўрнак

Касаба уюшмаларининг асоси бўлган бошланғич ташкилотлар фаолиятлари ҳам яхши йўлга қўйилган. Уларнинг бу каби ибратли ишларини оммалаштириш мақсадида «Балли касабақўм» деган шиор остида кўрик ўтказилди.

Таълим ва фан ходимлари касаба уюшма Тошкент вилояти қўмитаси саъй-ҳаракати билан уюштирилган бу тадбирнинг якуний босқичи кутилган натижаларни берди.

Кўрик-танлов бошланғич касаба уюшма раислари ишини жонлантириш йўлида амалга оширилаётган ибратли ишлари учун ўзига хос ҳисобот бўлди. Айни вақтда касаба уюшмаларининг фуқаролик жамиятини шакллантириш шароитидаги ҳаракат дастури талаблари ижроси ҳам баҳоланди.

Кўрик-танловда Ўрта Чирчиқ туманидаги 3-мактаб касаба уюшма раиси Муҳаббатжон Миноварова совринли биринчи ўринни қўлга киритди.

Бу тадбир давомида «Энг яхши касаба уюшма билимдони», «Энг яхши касаба уюшма хонаси» номинацияси бўйича ҳам ғолиблар аниқланди.

УЛАР АҚШГА БОРАДИЛАР

«Жамоа алоқалари» халқаро лойиҳаси доирасида «Мактабларни замонавий услубда бошқариш» дастури ишлаб чиқилди. АҚШ ҳукумати департаментининг таълим-тарбия ва маданият ишлари бошқармаси томонидан молиялаштирилган бу дастурни Ўзбекистонда ҳам амалга оширишга киришилди.

«Жамоа алоқалари» лойиҳаси томонидан эълон қилинган танловда Фарғона вилояти педагогик жамоалари фаоллик кўрсатдилар.

Ушбу танловга якун ясалди. Фарғона вилояти Тошлоқ туманидаги 11-мактабнинг инглиз тили ўқитувчиси Рустам Бадалов, Марғилон шаҳридаги 9-мактаб директори Зарифа Ҳасанова, 2-лицейнинг рус тили ўқитувчиси Тўлқин Алибоевлар ғолиб деб топилдилар. Улар АҚШнинг Вержиния штатидаги Роанак шаҳрининг таълим-тарбия соҳасидаги иш тажрибаларини ўрганиш учун йўлланма билан тақдирландилар.

А.АКБАРОВ

НИМ ТАБАССУМ

– Бу қандай гап? Сизнинг кучугингиз менинг жўжамни еб қўйди.

– Айтиб қўйганингиз учун раҳмат. Бугун унга овқат бермайдиган бўлибмиз.

* * *

– Сиз нима учун меҳмонларингизни шунча узоқ жойга кузатиб қўясиз?

– Улар яна орқага қайтиб келмасликлари учун, – дея изоҳ беради уй эгаси.

* * *

Етти йил муттасил Афанди ҳар куни эрталаб вақтли туриб, ити билан сайр қилиб келаркан. Бир куни ити ўлиб қолипти.

Афанди ҳар доимгидек соат олтида уйғонипти, узоқ ётибди, чуқур уҳ тортибди-да, хотинини уйғотипти:

– Менга қара, мен билан сайр қилиб келишни истамайсанми?

* * *

Иккита драмматург суҳбатлашяпти:

– Пьесамни тугатяпман, чакки эмасга ўхшайди. Лекин бешинчи парданинг охирида қаҳрамонимни қандай ўлдиришни билмаяпман.

– Бундан осони борми! Қаҳрамонингиз билан бирга биринчи тўрт пардани қайта ўқиб чиқинглар.

* * *

– Битта тўтига эллик минг сўм сўраяпсизми? Нима бало, мазах қиляпсизми? Тўтингиз лоақал гаплашишни билмайди-ку...

– Гаплашишни билмаса ҳам, хоним, у жуда кўп ўйлайди.

* * *

Темир йўл қураётган бир инженер деҳқоннинг уйига кириб, хўжайинга дебди:

– Темир йўл айни сизнинг уйингиз орқали ўтади.

– Марҳамат, қаршилигим йўқ. Лекин ҳар гал поезд келганида мени эшикни очиб, ёпиб туради деб ўйласангиз адашасиз.

БИЛИБ ҚЎЙГАН ЯХШИ

Олимларнинг ҳисобига қараганда, ернинг 600-900 километр чуқурлигида ҳарорат 2000 даражага яқин, 1000 километрдан пастда эса ҳарорат ортиши шу қадар сусаядики, ҳатто ер марказида ҳарорат 3000-4000 даражадан ортмайди.

* * *

Сўнмаган вулқоннинг иссиқлик қуввати 200 минг киловаттдан то бир миллион киловаттгача етади. Бунақа вулқонлар ер куррасида 500 дан зиёд.

* * *

Ҳозир ер юзида 2000 га яқин сейсмик станциялар бор.

* * *

Ёш океанлар ер тарихининг мезозой даври охирларида бундан қарийб 150-200 миллион йил муқаддам ҳосил бўлган.

ТАМАКИ ҲИДИНИ ЙЎҚОТИШ УЧУН

Уй таъмир қилингандан кейин бўёқ ҳиди анча вақтгача туради. Бундай ҳидни кетказиш учун бир бош саримсоқ пиёзни қириб, шу уйга маълум вақт қўйиш керак.

Хонага ўтириб қолган тамаки ҳидини йўқотиш учун эса хонани ҳар ер-ҳар ерига совуқ сув билан хўлланган сочиқ илиш ва форточкани очиб қўйиш лозим.

Агар ошхонада апельсин ёки лимоннинг қуриган пўсти ёндирилса, ундаги баъзи нохуш ҳидлар йўқолади.

БЕЧИҚИТ ДАРАХТ

Кокос пальмасини муболағасиз Филпиннинг рамзи деса бўлади. Филиппинликлар бу дарахтдан озиқ-овқат, ёқилғи, турли ичимлик, ёғ ва яна аллақанча нарсалар олишади.

Мамлакат аҳолисининг деярли учдан бир қисми кокос пальмаси экиш, парвариш қилиш ва мевасидан ҳар хил маҳсулотлар тайёрлаш билан шуғулланади.

Кокос пальмасидан олинган маҳсулотнинг 84 фоизи четга чиқарилади. Авваллари бу дарахтнинг қуриган ва синиб тушган шоҳ-шаббалари ёқиб юборилларди.

Мамлакатда миллион тупдан зиёд кокос пальмаси бор. Шу дарахтларнинг ҳар биридан ойида кам деганда бир-иккита шох синиб тушади. Натижада йил давомида кокос пальмаси экинзорларида тонналаб қуриган шох-шаббалар йиғилиб қолади.

Олимлар бундай шох-шаббалар қоғоз ишлаб чиқариш учун муҳим хомашё эканини аниқлашди.

А.ҲАКИМОВ чизган расм

Саломатлик сабоқлари

«... Дард қўрқаётганимизни сезса, янада бешафқат бўлади. Аммо у қаршиликка дуч келиши билан бўшашиб қолади. Бинобарин, дардга бўйин эгмай, у билан олишиш керак».

М.МОНТЕЛЬ

УЧУҚ

Табиатда шундай хасталиклар аниқланганки, уларга йўлиққан киши бир зум довдираб қолади. Кўпинча улар бундай пайтда шифокор йўриғидан эмас, балки бировларнинг «доно маслаҳати»га амал қилиб, касалликни ўтказиб юборишади.

Герпес (юнонча «ҳерпес» учуқ) энг кенг тарқалган юқумли инфекциялардан биридир. У вирусларни қўзғатадиган тери касаллиги бўлиб, баданнинг турли қисмида ғуж-ғуж майда пуфакчалар ҳосил бўлиши билан кечади. Ҳозир ўзининг биологик, физик, кимёвий ва морфологик хусусиятлари билан бир-биридан фарқ қиладиган 70 дан ортиқ вируслар тури (жуда майда микроорганизмлар) аниқланган. Улар табиатда кенг тарқалган бўлиб, одам, ҳайвон, ўсимлик ва ҳашаротларда учрайди.

Вируслар кўпгина юқумли касалликларни қўзғатиши исботланган. Касаллик манбаи бемор ёки вирус ташувчи ҳисобланиб, соғлом кишига турли хил йўллар билан юқади. Масалан, учуқ тошган одам бировни ўпганда ёки бемор сочиғидан, идиш-товоғидан фойдаланганда ва яна жинсий алоқа йўли билан ўтади. Совқотиш, шамоллаш, организм қаршилик кучининг (иммунитет) сусайиши, гиповитаминоз (организмда витаминлар етишмаслиги сабабли келиб чиқадиган касаллик ҳолати), турли инфекцион касалликлар (грипп), зотилжам, безгак каби хасталиклар оқибатида ҳам пайдо бўлиши мумкин.

Олимларнинг таъкидлашича, оддий учуқ вируси бола организмига кўпинча чақалоқлик даврида тушади. Лекин касаллик аломатлари онадан ўтган иммунитет ҳисобига юзага чиқмай, кейинчалик иммунитет кучи сусайиб, қулай шароит туғилса, вируслар хуружга келиб, касаллик рўй беради. Одам организмига тушган учуқ вируси умр бўйи сақланиб қолиши ва герпесни даволаш ўта қийин кечиши фанда исботланган. Тиббиётда бу хроник вирус ташувчилик деб аталади. Оддий учуқлар лабга, бурун учлари, лунж, пешона, қулоқ, думба, сон оралари, билак, панжалар, оғиз бўшлиғи, кўз ва жинсий аъзолар шиллиқ қаватига тошиши кузатилади. У тошган жойда тиниқ суюқлиги бор майда пуфакчалар тезда ёрилиб, сарғимтир юпқа қора кўтир билан қопланади. Шунингдек, қичиш, ачишиш аломатлари кузатилиб, баъзан лоҳаслик, эт увишиши, меъда-ичак фаолиятининг бузилиши рўй беради. Оғир кўринишларида иситмалаш, асаб тизими ва ички аъзоларда қатор ўзгаришлар юзага келиши кузатилган. Учуқ пуфакчаси одатда 7-10 кунда битиб, ўрнида қизғимтир ёки жигар ранг доғ қолдиради. У тушиб кетган жойда яна янги пуфакчалар пайдо бўлиши мумкин (қайталайдиган учуқ).

Учуқлар одатда бадан совуб кетгандан кейин, баъзида узоқ вақт офтобда тургандан сўнг ва кўпинча овқатланиш тартибига риоя этмаганликдан тошиб, ўткир юқумли касалликларга олиб келиши мумкин. Бу хасталикни безарар деб хотиржам бўлмаслик керак. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти (ВОЗ) маълумотларига кўра, вирусли инфекциялардан ўлиш бўйича учуқ грипдан кейин иккинчи ўринда турар экан. Учуқ касалликлари кўзи оғриган беморлар умумий сонининг 60 фоизига яқинини ташкил этиб, кенг тарқалганлиги учунгина эмас, шу билан бирга оғир асоратлари билан ҳам соғлиқ учун жиддий зиён бўлиб, ҳозирги вақтда у кўр бўлиб қолиш ва ногиронликнинг асосий сабабларидан бири ҳисобланади. Шифокорларнинг таъкидлашича, оғиз бўшлиғи ўткир учуқли стоматит 6 ойликдан 2-3 ёшгача бўлган болалар юқумли патологиясида қизамиқ, қизилча, тепкидан ҳам кўп учрайди. Катталарда стоматит одатда болаларга қараганда оғирроқ кечиши кузатилади. Олимларнинг фикрича, ўраб олувчи учуқни сувчечак вируси қўзғатади. Унинг бу тури билан фақат катталар оғриб, 10 ёшгача бўлган болаларда деярли учрамайди.

Бемор билан мулоқотда бўлган болалар сувчечакка чалиниши мумкин. Ўраб олувчи учуқдан теридан ташқари асаб ҳам зарарланади. Бунда асосан бош оғриғи, шунингдек, оғриқнинг асаб йўллари (масалан, бел ва қовурғалар орасидаги асаб толалари) бўйлаб тарқалиши кузатилиб, кейинчалик асабнинг зарарланган жойларида лимфа безлари катталашиши, ҳарорат кўтарилиши мумкин. Учуқли касалликларнинг энг оғир кўринишларидан бири марказий асаб тизимининг шикастланиши ҳисобланиб, 35 фоизгача ўлимга ва омон қолганларнинг эса ногиронлигига сабаб бўлиши таъкидланади.

Агар учуқ жинсий аъзога тошган бўлса, у жинсий алоқа вақтида бемордан соғ одамга юқиши мумкин. Шунинг учун ҳам бу касаллик таносил аъзолари касаллиги қаторига киритилади. Жинсий аъзолар герпесида беморда майда пуфакчалар тошиб тезда ёрилади ҳамда оғриқли яра ва чақалар вужудга келиши аниқланган. Пуфакчалар тошишидан олдин бош оғриғи, тана ҳароратининг кўтарилиши, ҳолсизлик кузатилади.

Тошма ва сўгалсимон ўсмаларни юлиб ташлаш ярамайди. Чунки у инфекцияланиб, тез катталашиб яна кўпайиши мумкин. Эркак ва аёллар жинсий аъзоларининг учуқ тошиб шикастланиши дунёнинг ҳамма мамлакатларига тарқалганлиги ва доим ўсиб бораётганлиги тиббиёт ходимларини ташвишга солмоқда. Бу касалликлар узоқ давом этиб, сийдик йўлларидаги яллиғланиш жараёнларини даволаш қийин кечади. Аёлларда эса бола тушиши ҳоллари содир бўлиши мумкин, ҳомила ва гўдакка учуқ юқиши чақалоқнинг нуқсонли, ақлий заиф бўлиб туғилиши ёки ўлимга олиб келиши таъкидланади. Буларнинг ҳаммаси учуқни даволаш ниҳоятда муҳим эканлигини кўрсатади, шунингдек, бу касаллик қайталанишининг олдини олиш зарур эканлигини тақозо этади. Бундай беморлар албатта тегишли тиббиёт муассасаларида рўйхатда туришлари шарт.

Мазкур хасталикларга қарши курашда энг муҳим масала – дарднинг олдини олиш, шахсий гигиена қоидаларига соғлом турмуш тарзига риоя қилишни тақозо этади. Учуқнинг олдини олиш учун организмни чиниқтириш, мавсумга қараб тўғри кийиниш, бемор билан узвий мулоқотда бўлмаслик керак. Учуқ ҳадеб фақат бир жойга чиқаверса ёки кўз, оғиз бўшлиғи, жинсий аъзоларда бўлса ва тез-тез қайталаб турса, албатта шифокор назорати остида даволаниш лозим. Касаллик авж олганда бемор ўринда ётиши шарт. Унга витаминларга, микроэлементларга бой гўштли овқатлар истеъмол қилиш тавсия этилади. Шунингдек, иммунитетни пасайтирувчи зарарли одатлар – спиртли ичимликлар ичиш, тамаки ва нос чекишдан воз кечиш зарур.

Сафар МУХАММАДИЕВ, доцент

Юсуфжон қизиқ ҳангомалари

ЯНГИ МУДИР

Юсуфжон қизиқ Марғилондаги машҳур «Жомий» ҳаммомида мудир бўлиб ишлаётган пайт эди. Устанинг шогирди бўлмиш Охунжон қизиқ Устозни кўриб чиқай деб, «Жомий»га кириб қолди.

– Ассалому алайкум, уста, яхшимисиз?

– Эй келдингми, бормисан Охунжон, дарагинг йўқ.

– Тошкентда эдим.

– Эй шунақами? Зап келибсан-да, шу десанг сени келишингга кўзим тўрт эди.

– Аввал кўзингиз иккитайди-ю, уста!

– Ҳаммомда ҳазил кетмайди. Менга қара, Наманганда дўстларим чақиришиб қолди, бормасам бўлмайди. Ҳаммомни ёлғиз ташлаб кетолмайман. Вақтинча ўзинг бошқариб турсанг. Ходимларимга қаттиқ-қуруқ гапириб юрма. Қизиқчилик кетмайди. Келган-кетганга ҳушёр бўл!

—Хўб бўлади, Уста, айтганингиздан ҳам зиёда бўлади, хотиржам кетаверинг!

Уста ҳаммомдан чиқиб кетгандан кейиноқ Охунжон ака мудирлик курсига бориб ўтириб, бу ерда ким бор, деб бақирди. Ходимлар бирин-кетин атрофдан чиқиша бошладилар.

– Мени танийсизларми, йўқми? Мен Устани кенжа шогирдлари Мулло Охунжон бўламан,— бўйнидаги олабула галстугини ўнглаб деди у. – Мен Уста келгунча мудирларингман. Энди, ўзларинг билан танишинглар.

Шундай қилиб, Охунжон ака ходимларни бир-бир сўроққа тутишни бошлаб юборди.

– Хўш, сиз ким бўласиз?

– Мен ҳаммомда самоворчи бўлиб ишлайман. Уста ўзи олиб келганлар.

– Уста-пуста кетмайди, бу ерда ҳозирча мен мудирман-а! Менга қаранг, ҳаммомда самоворчи нима қилади, одамлар ичкаридан ўзлари сувга бўкиб чиқадилар-ку! Аризангизни ёзинг. «Сакрошений»га тушдингиз.

– Эй ака, тирикчилик қилиб туровдик. Бола-чақалар бор-ку!

– Улар билан ишим йўқ. Гап битта – ишдан бўшадингиз, вассалом!

Навбат бошқа ходимга келди.

– Ўзлари ким бўлиб ишлайдилар?

Тили калимага келмай, хушмўйлов йигит мен, менлаб қолди.

– Мен, мен нимаси, ким бўлиб ишлайсиз деяпман.

– Ҳалиги, мижозлар илтимос қилиб қолса уққалаб, енгиллатиб қўяман.

– Ҳа, хадмигарман, денг. Ўзим, отни ҳам уққалаб, массаж қилиб ташлайман. Сиз ҳам ишдан кетдингиз.

– Ие, ака, ахир инсоф қилинг!

– Илтимос кетмайди, аризангизни ёзинг!

Аҳволни кўриб ходимларнинг дами ичига тушиб кетди. Охунжон ака ишни бўшаштирмай сўроқда давом этди.

– Сиз кимсиз,— мулойимгина йигитга қараб сўради у.

– Мен кассирман, ака.

– Ҳа, кассир бўлсангиз яхши, ҳар куни ишдан кейин менга учраб кетасиз, тушунарлик-ми!

– Ҳа, тушиндим...

– Бўлмасам, ҳамманг ўз жойингизга тарқалинг!

Шу пайт икки барваста йигит ичкари иссиқхонадан чиқишиб қолди. Устиларига чойшаб, лунги ёпинишиб, бир оёқларида ҳаккалашиб, қулоқларига кириб қолган сувларни қоқиб устанинг ёнидан ўтишаётганда:

– Тўхтанг йигитлар, – деди у дабдурустдан.— Жойингиздан қимирламанг! Ҳаммом ҳақини тўлаганмисизлар?

– Йўқ, энди тўлаймиз, кийинишиб олайлик.

– Бунақаси кетмайди, укалар! Қаердан келдиларинг!

– Ёзёвондан келовдик, ака!

– Пахта компанияси авжи қизиган пайтда шаҳарда нима қилиб юрибсизлар?

– Бозорга қавун олиб келовдик...

– Қанақа қавун олиб келдиларинг, шаҳарлиларга?

– Хўкиз калла...

– Ие, шакар палагини ўзларинг еб, шаҳарга хўкизкалла олиб келдингларми? Қизиқ. Хўш, энди ҳаммомнинг ҳақига келсак. Иссиқхонада кирдингизми?

– Ҳа, кирдик.

– Неча пақир иссиқ сув ишлатдиларинг?

– Санаб ўтирибмизми, ака, керагича ишлатдик-да.

Охунжон ака чўтни қоқди:

—Хай, Хай, Хай исрофгарчиликка йўл қўйганларинг учун. Хўш ичкарида совун ҳам ишлатгандурсизлар?

– Ҳа, ишлатдик, ҳаммомга совунсиз кириб бўлармиди?

– Мана буниси совун ҳақи бўлади.

Чўт қоқилди.

– Иссиқхонада бир-бирларинг билан гаплашгандирсизлар?

– Гаплашмай димиқиб ўлайликми?

– Мана буниси иғвога йўл қўйганларинг учун.

Яна чўт қоқилди.

– Қанча совуқ сув ишлатдиларинг!

– Совуқ сув ишлатмай, куйиб ўлайликми?

– Куйиб ўлмаганларинг учун. Энди яхши йигитга ўхшайсизлар. Ҳаммом ҳақи ҳаммаси бўлиб 20 тийин бўлади.

Совуқдан дилдирашиб турган йигитлар:

– 10 сўм олмайсизми, кийиниб олганимиздан кейин сўроқ қилмайсизми? Қандай одамсиз? Ҳаммомни мудиримисиз, ё терговчимисиз? Ҳаммомга тушмай ўлайлик!

– Хафа бўлманглар, укалар, бизда қоида шу, келиб турингглар!

– Ҳаммомингизни энди елкамизнинг чуқури кўрсин-эй...

Хангомани Ҳамид УСМОН ёзиб олган

ISHONCH

МУАССИС: Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси

Бош муҳаррир Мирғиёс ҚАЮМОВ

Таҳрир ҳайъати: Эркин Воҳидов, Сайёра Рашидова, Жория Алимхўжаева, Маъмура Одилова, Маҳмуджон Расулов, Элёр Ёқубов, Зайниддин Рихсиев (бош муҳаррир биринчи ўринбосари), Виктор Зверев (бош муҳаррир ўринбосари «Ишонч-Доверие»), Мирзоҳид Содиқов, Шамсиддин Эсонбоев, Кудратилла Рафиқов, Мирфозил Олимов.

E-mail: ishonch@dostlink.net; ishonch1@dostlink.net

ТЕЛЕФОНЛАР: Котибият 56-52-78; Хатлар бўлими 56-85-43; Реклама ва эълонлар бўлими (3712) 56-85-79.

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган

Босишга топшириш вақти - 21.00 Топширилди -

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» кўчаси, 24-уй. Нашр кўрсаткичи: 133; 134

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 035-рақам билан рўйхатга олинган.

IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ. Сотувда эркин нархда.

«Шарқ» нашриёт–матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41–уй.

Тиражи: 16355 Буюртма Г– 615 1 2 3 4 5